

Samleskinnen

Nr. 4/2008 - Årgang 13

Medlemsblad for Rogaland Elektromontørforening

100-års Jubileumsfest

21 MARS 09 - Velkomst kl.18.30, dørene åpner kl.18.00
SAS RADISSON ATLANTIC PÅMELDINGSFRIST 20 DESEMBER 08

VIDAR JOHNSEN/
PETER NORDBERG

ALEX ROSÉN

HANS MORTEN
HANSEN

TYPISK VERVIK

Pål Hjelm

JONAS RØNNING

DJ DR.BEDE

Rogaland Elektromontørforening

1 Rele

1909-2009

100 år i kamp for medlemmene

Dette er noe av det du kan lese om i Samleskinnen:

Lærlingemøter, EU's Tjenstedirektiv,

Installasjonskonferansen,

HMS-konferanse og invitasjon til teknisk kurs

Rogaland Elektromontørforening

Samleskinnen

Utgitt av:

Rogaland Elektromontørforening

Lagårdsveien 124

4011 Stavanger

Mandag–fredag 08.00–15.30

Hjemmeside: www.rele.no

E-post: firmapost@rele.no

Telefon:

Stavanger 51 84 04 50

Haugesund 52 71 31 38

Faks:

Stavanger 51 84 04 80

Haugesund 52 71 79 98

Leder:

Øivind Wallentinsen 51 84 04 53

Mobil: 908 97 703

E-post: wallentinsen@rele.no

Kontormedarbeider:

Anne Marie Haug Moen 51 84 04 50

E-post: amh.moen@rele.no

Organisasjonssekretær:

John Helge Kallevik

Tlf.: 51 84 04 54

Mobil: 908 97 701

E-post:

jhkallevik@rele.no

Egil Willy Kristensen

Tlf.: 51 84 04 52

Mobil: 908 77 702

E-post:

kristensen@rele.no

Annonse:

Ta kontakt med Stavangerkontoret.

Deadline:

Nr. 4-2008 = 25. november

Nr. 1-2009 = 25. februar

Nr. 2-2009 = 30. mai

I posten ca. 4 uker etter deadline

Ettertrykk med gjengivelse av kilde tillates.

Redaktør: Kai Christoffersen

Mobil nr.: 930 22 923

E-post: kaichr@losbynett.no

Redaksjonen: Arbeidsutvalget

Opplag: 2.200

Trykk: Kai Hansen, Stavanger

Leder

Det er snart jul og etter det vil 2008 gå over i 2009. 2009 vil bli ett spesielt år for fagforeningen og dens medlemmer. Fagforeningen er 100 år i 2009 og 100 års jubileet vil bli feiret med fest for alle medlemmene de 21. Mars på Atlantic Hotell. Invitasjonene er utsendt til alle medlemmer og jeg håper på at alle som har anledning vil takke ja til invitasjonen og melde seg på festen. "100 år i kamp for medlemmene" er valgt som slagord for jubileumsåret. Jeg mener slagordet er betegnende på fagforeningen som står på og sloss for medlemmenes rettigheter. Det er først og fremst pga. av medlemmene at fagforeningen har klart å bli 100 år og derfor blir medlemmene en viktig del av feiringen.

Over til noe helt annet, vi er inne i en tid hvor det skjer mye og jeg vil benytte anledningen til å trekke frem et par saker. Først vil jeg si litt om EUs tjenstedirektiv. Litt om direktivet, direktivet skal gjøre det enklere å flytte tjenester over landegrensene. Det betyr at en god del av regelverket vil bli tilsidesatt slik at flytting av tjenester skal gli lettere. Det vi ikke må glemme er at flytting av tjenester betyr flytting a arbeidsfolk. Da sier det seg selv at en del av regelverket som blir berørt vil berøre arbeidstakerne direkte ikke bare de som eventuelt kommer her på "gjeste" oppdrag, men også alle som bor og jobber her i landet på permanent basis. En slik utvikling kan fort bety reduserte lønns- og arbeidsvilkår for alle. I denne sammenhengen er det viktig å påpeke at alle arbeidere er velkomne til å arbeide i Norge, men de må gå på norske vilkår. Vi kan aldri akseptere at utenlandske arbeidere skal ha dårligere vilkår enn norske arbeidere. Norge har muligheten til å si nei til EUs tjenstedirektiv ved å benytte seg av reservasjonsretten som er i EØS avtalen. Jeg vil si at vedtaket i Arbeiderpartiets stortingsgruppe hvor de går inn for å gjøre EUs tjenstedirektiv til en del av Norsk lov var et stort svik mot vanlige arbeidsfolk. Arbeiderpartiet har flertall i regjeringen og det vil da bli fremmet et forslag til Stortinget som vil sannsynligvis vil bli vedtatt med støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet. Oppfordringen til samtlige er at hvis dere kjenner noen politikere samme hvilket parti og nivå. Det er ennå ikke for seint å få politikerne til å snu, men da må alle bidra og det kreves hard jobbing.

En annen sak jeg vil si litt om er utviklingen vi ser i forhold til bedriftene som stadig blir både mer aggressive og kreative i sin jakt på større profit. Sist ut er Aker Elektro som setter til side de tillitsvalgte ved å kale innleie bortsetting av arbeid. Arbeidstakerne i bedriften som arbeidet er bortsatt til har selvfølgelig betydelig dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn de Aker ansatte. Derfor er det økonomiske motivet for denne handlingen ganske åpenbar. Ved bortsetting av arbeid er det slått fast mellom partene sentralt en del kriterier som skal oppfylles, Aker Elektro er ikke i nærheten av og ha ivare tatt disse punktene. Min mening er at denne saken er prinsipiell og det er viktig for oss at denne type løsninger blir stoppa før de får fotfeste. Derfor er det i alles interesse at det ryddes opp i den situasjonen som er i Aker Elektro, alvoret i saken er slik at fagforeningen på et tidspunkt kan komme til å be alle medlemmer delta i en eller annen form for aksjon/aksjoner hvis det viser seg nødvendig.

Tilslutt vil jeg oppfordre alle til å melde seg på jubileumsfesten.

Riktig god jul og godt nyttår til alle medlemmer og andre lesere av bladet.

Øivind

Innhold

Lederen har ordet	2
Redaktørens hjørne	3
Verneombudskonferanse	4
Lærlingemøter i Egersund, Sandnes Haugesund og Stavanger	5
Tjenestedirektivet	6
Leserinnlegg av Therese Anita Holmen i Flekkefjord Tidende	7
EUs tjenestedirektiv og servicenæringen	8
Rapport fra Oljeutvalget i Rogaland	9
Sosialt forum i Malmö	10
Hva har skjedd med arbeidsmiljøloven	11
Historiebok for Rogaland Elektromontørforening	11
Rogalandskonferansen	12-14
Aktiviteter 2009	14
Forbundets HMS konferanse	15
Årskonferanse LO Olje & Gassutvalg	16-17
Delta i debatten!	17
Halvårsmøte RELE den 10. November	18-19
Info fra utvalgene: Installasjon/olje & anlegg / HMS	19
Samleskinnen spør!	20-21
Rettigheter fra LOK	21
Rapport fra Dansk EL Forbund	22
Arbeidstilsynets syv satsingsområder	23
Stafettspinnen	23
Halvårsmøte i Distriktet Rogaland den 25. November	24-25
Regjeringen bryter asylbarns rettigheter!	25
Først tok de pensjonistene, nå tar de uførepensjonistene	26-27
Globaliseringskonferanse i Oslo	28
Strømgjennomgang STAMI	29
Årets Julemøter i Haugesund og Stavanger	30-31
Invitasjon til klubbtiltillitsvalgtkurs. "Mer etterutdanning til flere"	32
Invitasjon til kurs I Styringer, reguleringsteknikk, PLS etc.	32

Redaktørens hjørne

Høsten har vært svært slitsom med meget høy aktivitet i fagforening og forbund. Samtidig med at Samleskinnen nærmer seg deadline har også historieboken sin avslutning og når det fortsatt står igjen å skrive de siste 100 sidene så knyter det seg litt i nakken. Men en håper å komme i mål med begge deler og at resultatet blir bra.

I denne utgaven av Samleskinnen har flere bidratt med artikler og det hjelper meget godt. Dessuten får leserne et mer balansert syn når to av våre deltakere på en konferanse setter seg sammen for å skrive en artikkel til Samleskinnen.

Det er fortsatt plass til saker fra klubbene og deres arbeid. Send oss gjerne noen ord om dere har vært på tur, eller hatt et møte.

Det har vært utrolig mange kurs, konferanser og aktiviteter av forskjellig karakter som også har tatt tid. Fagforeningen har forsøkt å få belastningen fordelt på flere av styrets tillitsvalgte men likevel er det noen som får mye mer enn andre. At det er høy aktivitet i forbundet er veldig positivt for det er jo det vi ønsker av et oppegående forbund. At andre distrikter klager over dette er vel fordi de ikke er flinke nok til å la andre tillitsvalgte reise på de mange kurs og konferansene som arrangeres.

For fagforeningen vil det også i 2009 være mange aktiviteter som skal dekkes av Samleskinnen, så vårt medlemsblad får et travelt år og på nytt håper vi at mange av våre medlemmer vil være med å bidra.

Klubbene skal ha holdt sine årsmøter innen utgangen av februar måned, Rogaland Elektromontørforening skal ha 100 års jubileum og årsmøte i mars. Det skal være distriktstariffkonferanse, årsmøte i distrikt Rogaland og LO kongress, medlems- og tillitsmannskurs. Men det er utrolig hva vi klarer når bare viljen er til stede for å delta og gjennomføre de aktivitetene som kommer før sommerferien.

Følg med på fagforeningens hjemmeside der legges det ut informasjon og innbydelser til mange av aktivitetene.

www.rele.no

**Ønsker dere alle en God Jul
& Godt Nytt År!**

Hilsen
Kai Chr.

**Fagforeningens styrke,
er din sikkerhet !**

Verneombudskonferanse i Rogaland

Av: Kai Christoffersen

God deltakelse – varierende innledere!

Distriktets årlige konferanse ble holdt i Stavanger den 24 og 25. september 2008 på Park Inn hotell i Lagårdsveien. Denne to dagers konferansen forsøker å dekke interessen til distriktets medlemmer i HMS spørsmål og treffer med noen tema og bommer på andre.

I forkant av konferansen hadde de ansvarlige en diskusjon om bruk av gruppearbeid som dessverre ble kuttet ut. Både tilbakemeldingene og under konferansen ser en at behovet for gruppearbeid er tilstede og dette vil selvfølgelig bli prioritert til neste år!

Konferansen ble åpnet av leder av HMS utvalget i Distrikt Rogaland, Kai Christoffersen som hadde med Terje Hansen fra Rogaland Elektromontørforening som innleder. I tillegg var John Helge Kallevik med som både arrangør og deltaker.

Verneombudskonferansen startet med en kort presentasjon av HMS utvalget og situasjonen i bransjen. Deltakerne fikk fortelle om arbeidet med verne og miljøspørsmål på egen arbeidsplass og ikke minst gi uttrykk for om de hadde nok tid og ressurser til å gjøre jobben som verneombud?

Distrikt Rogaland var "jordmoren" til forbundets HMS utvalg og det skjer en del større saker i LO og forbund under dette tema. Det er flere høringer på bla arbeidstid, rotasjonsordninger og arbeidsmiljøloven som viktige saker. Leder av forbundets HMS utvalg, Henning Solhaug holdt en innledning om utvalgets rolle og de viktigste sakene som det arbeides med. En viktig sak her er "Makt og innflytelse", som betyr å ta

makten tilbake. I dag er alt så velregulert i store permer og verneombud og HVO blir satt til siden for de har ikke nok tid til å være oppdatert på alle endringene i bedrift og samfunn. Bedriftene kjøper seg tjenester og har ansatt egne HMS koordinatore og lignende, mens det i de fleste bedrifter er HVO som arbeider fulltid.

Dermed var også store deler av konferansen viet dette og beslektede tema som HMS organisering, verneombudets rolle, og gjelder bedriftens HMS bare for egne ansatte mens det settes andre krav til innleide?

På verneombudskonferansen ble også forskjellig utstyr presentert og deltakerne fikk høre om forskjellige forskrifter som gjelder vedr bruk av hjelm, sko og lignende.

Det var også innledning om petroleumstilsynets rolle og arbeidsmetoder, samt forsker Jørgen Svalund ved FAFO som la frem deres rapport for LO om HMS status i Norge 2007.

FAFO sin rapport tar for seg organiseringen av arbeidslivet, innflytelse over egen arbeidssituasjon og fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.

Det er ønskelig med innspill til tema og innledere på konferansen i 2009 og disse sendes distriktet Rogaland. Det ble forsøkt å få en diskusjon om kanskje det var en ide og ha to dagskonferanser, en på våren og en på høsten i stedet for todagens konferanse. Det kom ingen tydelige svar på dette men det kan også verneombudene og klubbene ta med seg i sine diskusjoner og gi tilbakemeldinger på!

Proffpartner hadde med seg mye fint utstyr.

Noen av deltakerne under årets verneombudskonferanse.

Lærlingemøter i Egersund, Sandnes, Haugesund og Stavanger

Av: Egil W. Kristensen

Det ble i uke 40 avholdt møter for lærlinger på 4 forskjellige plasser i fylket. Fagforeningen hadde sendt ut invitasjoner til tillitsvalgte og invitert både organiserte og uorganiserte lærlinger. Tillitsvalgte ble også invitert til å delta. Møtene ble avholdt i Egersund, Sandnes, Karmøy og Stavanger.

Vi startet i Egersund mandag 29.09. og avholdt møte her i Dalane Næringshages lokaler i Spinnerigaten 15. Det var kun 2 lærlinger fra El-Experten som møtte. En organisert og en uorganisert. Dagen etter skulle møte avholdes på Folkets Hus i Sandnes og her møtte det dessverre ikke noen opp.

På onsdagen ble møtet avholdt på Haugaland Kraft info og kompetansesenter på Bø i Karmøy Kommune. Her var det derimot meget godt oppmøte. Her møtte det opp 32 organiserte og uorganiserte lærlinger i tillegg til noen tillitsvalgte.

De som deltok på møte kom fra følgende bedrifter:

Aibel AS, Frøyland Elektro AS, Helgevold Elektro AS, Jacobsen Installasjon AS og YIT Buildings System AS Haugesund

Av de uorganiserte lærlingene var det 10 som organiserte seg.

Vi avsluttet møtevirkksomheten i Stavanger på torsdagen hvor vi avholdt møte i fagforeningens lokaler på Lagårdsveien 124.

Oppmøte her var også godt. Det møtte opp 18 organiserte og uorganiserte lærlinger i tillegg til noen tillitsvalgte.

De som deltok på møte kom fra følgende bedrifter:

Apis Elektro AS, Aker Elektro og Rønning Elek-

tro AS. Alle møtene begynte kl 16.00 og varte ca. 2 timer. Det ble servert pizza, brus og kaffe på møtene

Følgende saker som ble behandlet på møtene:

Gjennomføring av opplæringen og gjennomføring av fagprøven for lærlingene i bedriftene. – Lærlingenes lønns- og arbeidsforhold i bedriftene i forhold til lov- og avtaleverk. Det ble gjennomgått forpliktelsene ved avslutning av læreforholdet.

Medlemskap i EL & IT Forbundet og hva vi står for som fagforening. – Forsikringer knyttet til medlemskapet i EL & IT Forbundet.

På møtet i Egersund og i Sandnes deltok fagforeningens ungdomsrepresentant Magnus Brautaset og organisasjonssekretærene.

På møtet på Karmøy deltok organisasjonssekretærene, Bernt Andre Claussen og Inge Johannes Kolstø fra installasjonsutvalget. På møtet i Stavanger deltok foruten organisasjonssekretærene, Hans Christian Nøland fra installasjonsutvalget.

På møtet i Egersund deltok leder av LO i Dalane Rune Eia. Jarle Jæger fra opplæringskontoret for elektrofag i Haugesund og Sunnhordland deltok på møtet på Karmøy.

Rune Eia informerte om viktigheten av å være organisert og være en del av et fellesskap, mens Jarle Jæger informerte om opplæringskontorets ansvar og oppgaver.

Tjenestedirektivet

Av Kai Christoffersen

Demonstrasjon den 13. og 17. Oktober i Oslo

Mandag den 13. oktober skulle LO behandle tjenstedirektivet og Fagforeringen og distriktets fane var på plass ved Folkets Hus sammen med en del andre. Fra Rogaland var det Kai Christoffersen, Edvin Habbestad og Rene Wagner som deltok.

Andre deltakere med faner: Telefonmontørens fagforening, Oslo hotell og restaurant, Oslo Sporveier, Oslo grafiske fagforening, EL&IT Oslo / Akershus, Heismontørforeningen, Oslo bygningsarbeiderforening, Oslo Transport, Vin og brennevin arbeidernes forening.

Terje Skog fra heismontørforening holdt appell og LO leder Roar Flåthen hadde akkurat nok tid til å høre denne og fikk med seg kravet om "Nei til tjenstedirektivet"

Terje Skog poengterte at vi viste veldig godt hvorfor vi var her og håper Roar Flåthen gjorde det samme.

Veto mot tjenstedirektivet henger sammen med kampen fagbevegelsen har mot sosial dumping.

Alle forbund som har fattet vedtak i saken har gjort dette med krav om veto og uten haleheng om regjeringens tiltak for å hindre sosial dumping er gode nok.

Tjenstedirektivet er en del av markedsfundamentalsimen og direktivet skal sørge for mer fri flyt uavhengig av lover og regler i det enkelte land, som om

ikke fri flyt av varer og tjenester allerede er kommet for langt.

LO leder Roar Flåthen hører Terje Skog sin appell på trappen til Folkets hus.

Noen av deltakerne på markeringen som hadde hatt plass til flere!

Leserinnlegg av Therese Anita Holmen i Flekkefjord Tidende

Therese Anita Holmen.

Høringsfristen den 20. oktober var sannsynligvis siste runden i debatten om EUs tjenstedirektiv, og det er fremdeles flere viktige spørsmål som ikke er besvart av departementet.

Direktivet er på viktige punkter urovekkende ullent formulert. Likevel er det ingen grunn til å avvente flere utredninger. Vi har å gjøre med et direktiv som så til de grader vil overføre makt på nye områder til EU- og EØS-organer. Mange av konsekvensene kan vi være rimelig sikre på.

- Det overlater viktige spørsmål i norsk arbeidsliv til EU og EUs domstoler.
- Det betyr et mer brutalt arbeidsliv.
- Det øker omfanget av sosial dumping.
- Det gjør det vanskeligere å bekjempe sosial dumping i Norge.
- Det gjør det vanskeligere å opprettholde norske standarder i arbeidslivet.
- Det øker presset på konkurranseutsetting av offentlige tjenester.
- Det innskrenker lokalt politisk handlingsrom til fordel for EU-juss.
- Det svekker forbrukervernet.

Tjenstedirektivet fastslår at norsk arbeidsrett er underordnet EUs lovverk. På bakgrunn av dette har nå LO krevd at regjeringen bruker vetoretten for å hindre sosial dumping i Norge.

Den greske filosofen Aristoteles, som levde 250–300 år f. Kr, sier allerede den gang at

kjennetegnet for en god stat er at den står på egne ben, uavhengig av andre stater. Videre understreker han at statsstyret ikke er en oppgave for eksperter, men for alle frie borgere, som nettopp gjennom sin ulikhet, sine varierte interesser og sine ulike aktiviteter til sammen representerer en mangfoldig sammensatt erfaring.

Flere nye avgjørelser i EU-domstolen, som den svenske Laval-saken om faglige kampmidler og den tyske Rüffert-saken om lønnsvilkår ved offentlige oppdrag, Luxembourg-dommen og Linne-saken viser hvordan fortolkningen av EU-reglene i stadig større grad begrenser den nasjonale arbeidsretten.

Det er all grunn til å frykte flere dommer som går i fagbevegelsens disfavør med EUs tjenstedirektiv.

Som en konsekvens av dette har også nå Gloppen kommune som første kommune i Norge vedtatt å foreslå for regjeringen å legge ned veto mot direktivet. Dette på bakgrunn av den store usikkerheten om velferden som kommunen ikke kan garantere.

Gjennom EØS-avtalen må også Norge ta stilling til EUs tjenstedirektiv. Norge kan - i motsetning til EUs medlemsland - si nei til å innføre direktivet. Tjenstedirektivet setter hensynet til markedet og tjenstekonkurransen over behovet for nasjonale reguleringer, faglige rettigheter og sikring av et ryddig arbeidsliv.

Jeg håper at lokalpolitikerne som leser Agder arbeider for at vi får et anstendig arbeidsliv uten den usikkerheten vi får ved å innføre tjenstedirektivet.

EUs tjenstedirektiv og servicenæringen

Fredag 17. oktober inviterte LO i Oslo til konferanse om EUs Tjenstedirektiv. Jorid Tveita, leder av fagforeningen til Hotell og Restaurant i Oslo, holdt et innlegg hvordan EUs Tjenstedirektiv ville slå ut for de hotell og Restaurantarbeidere.

Jorid tok utgangspunkt i "løsarbeiderne – innvandrerne" innen hotell næringen hvor hun fortalte: Advokaten og venstrepolitikerken Abid Raja uttalte at siden hver fjerde innvandrer mottar sosialstønad så må det bety at innvandrerne er late.

Selv har hun erfaring med hardt arbeidene innvandrere i hotellene, som gjør en strålende jobb for hotellet og for Norge. Det denne advokaten uttaler føles som utrolig stigmatiserende. Mange i det norske folk kommer også med stygge kommentarer mot innvandrere. I innlegget spurte hun om vi i salen lurte på hva dette hadde med EUs Tjenstedirektiv å gjøre. Da fortalte hun historien om Joe og Harriet.

Joe kom til Norge fra Ghana. Han begynte med romrenhold og han var ekstrahjelp på et hotell i Oslo. I perioder arbeidet han mye og i andre perioder jobbet han noe mindre. Han satt tålmodig ved telefonen og ventet på jobb som ekstrahjelp. Han var ansatt og fikk lønn når han arbeidet.

Kona Harriet jobbet også som ekstrahjelp, men på et annet hotell enn Joe. Hun hadde det på samme måte hvor hun jobbet mye av og til og andre tider mindre. Hun hadde også noen måneder hun ikke hadde arbeid i det hele tatt. Joe og Harriet har 2 barn og bodde i leid leilighet. Det var jo helt umulig for dem, uten fast arbeid, å få lån til hus eller leilighet.

De to har jo ingen fast arbeidskontrakt som banken vil gi dem lån på.

"Hva mener Raja at disse to hardt arbeidene innvandrere skulle gjøre i de månedene de ikke fikk arbeid. Joe og Harriet er ikke etablert i Norge med et nettverk av familie som kan hjelpe dem i en sånn situasjon".

Når det er lavesong, så er det lavesong også på hotellene i Oslo. Da nytter det ikke å være registrert som ekstrahjelp flere steder. Er du maks uheldig er det ingen som ringer for å få ekstrahjelpere på arbeid i lavesong.

I lavesong hadde ikke Joe og Harriet noe valg enn å få hjelp på sosialkontoret for å få støtte til familiens forpliktelser.

I hotellbransjen er det mange ekstrahjelpere som jobber så mye de kan når det er arbeid og går på sosialen når det går dårlig. Hotellene utnytter ekstrahjelperne grovt. Raja synes disse bedriftene trenger støtte fra staten for å ha innvandrere i jobb. Dette synes ikke Jorid de skal ha. Hotellene burde heller straffes for den kyniske måten de utnytter folk og innvandrere på og overlater regningen til andre.

Hvorfor rammes ikke nordmenn av dette? Det finnes nesten ikke nordmenn som ekstrahjelpere. Hvis det er noen så er det studenter.

EUs tjenstedirektiv – og servicenæringen

Jorid, og Hotell og Restaurant i Oslo, tror at EUs tjenstedirektiv vil gjøre situasjonen for ekstrahjelpere og ansatte innen hotell næringen enda verre. Enda verre for hensikten med tjenstedirektivet er å ta vekk hindringer for at tjenester skal kunne skje over landegrensene. Dette vil føre til økt konkurranse mellom de som tilbyr arbeidskraft med lav status og lav lønn. Det blir et "race to the bottom" for dem.

John Helge Kallevik har snakket med Jorid Tveita om tjenstedirektivets virkning for hotell og restaurant næringen.

Tjenstedirektiv. Derfor vil fagforeningen til hotell og restaurantarbeidere arbeide for at den norske Regjering skal reservere Norge fra EUs Tjenstedirektiv.

De er glade for at LO står på reservasjon mot direktivet.

Forbundslederen Arvid Bakke har med å stå på for sine medlemmer og jobbe for reservasjon mot direktivet. Kampen blir opp til grasrota i fagbevegelsen, innsatsen her vil være avgjørende. Heldigvis har ledelsen i LO satt seg på rett side.

Hun avsluttet innlegget sitt med å fortelle hvordan det har gått med disse flotte medlemmene, Joe og Harriet. De stod på og kjempa seg frem. De brukte fagforeningen sin og krevde faste stillinger. Det har de fått begge to.

Joe er nå hovedtillitsvalgt på sitt hotell og gjør en flott jobb for sine medlemmer. Harriet gleder seg til februar i 2009, da er det årsmøte og valg på hennes hotell. Hun stiller til valg som tillitsvalgt for de ansatte som arbeider med romrenhold.

Så Raja, Joe og Harriet er ikke late innvandrere, men hardt arbeidene fagfolk innen hotellbransjen.

La tankene gå til Norges mange Joe og Harriet når dere lurere på om dere orker å kjempe videre mot EUs Tjenstedirektiv. Tenk på dem og hvor viktig det er å sikre verdige arbeidsforhold for alle som kommer til Norge for å arbeide.

Kun et trygt norsk regelverk, som sikrer våre medlemmer her i Norge, kan vi i fagbevegelsen kjempe for verdige arbeidsforhold for våre fagforeningskamerater i resten av verden.

Rapport fra Oljeutvalget i Rogaland

Leif-Egil Thorsen

3. oktober ble sist møte avholdt i oljeutvalget. Der var god deltakelse fra klubbene og vi hadde invitert med deltakere fra Swire Oilservice og IKM Elektro i tillegg, som vi håper ønsker å tilslutte seg utvalget til årsmøtet neste år. 7 klubber deltok på møtet.

Noen av sakene som ble behandlet på møtet:

1: Evaluering av Olje- og anleggskonferansen i Bergen 10-12 september 2008.

Utvalget var fornøyd med konferansen, utfallet av gruppeoppgavene og engasjementet fra deltakerne fra egen fagforening både i gruppeoppgaver og på talerstolen. Rogaland fikk skryt av å ha klart å få med mye flott ungdom med på konferansen.

2: 100 års jubileum 21. mars 2009:

Det blir positivt mottatt av "reiseklubbene" som jo Oljeutvalget stort sett består av, at det blir lagt opp til at fagforeningen dekker kostnadene for de tilreisene til dette arrangementet. Da får de som bor utenfor Rogaland en fin mulighet til å bli med gode kolleger i et arrangement i Stavanger. Utvalget håper derfor at mange reisefolk fra våre oljeklubber bruker denne muligheten til å treffe sine kolleger.

3: Status tvister og oversikt over disse:

Det ble en grundig gjennomgang av status når det gjelder tvister innsendt EL&IT forbundet fra Rogaland, samt litt orientering rundt andre viktige tvisteavgjørelser.

Det er laget en oversikt over status i alle disse sakene slik at hver enkelt klubb har den tilgjengelig hvis medlemmene spør om dette. Det ble

spesielt orientert grundig om saken rundt NHO's anmeldelse av LO og spesielt Felles forbundet når det gjelder kriterier for godkjenning av rotasjonsordninger. En annen sak som ble belyst er Akers avgjørelse om å sette ut arbeid på Gjåa i Egersund til et utenlandsk bedrift (Aramex).

4: Tariffoppgjøret 2010:

Det er vi i Rogaland som skal arrangere Landstariffkonferansen (LTK) i 2009 der tariffkravene for oppgjøret i 2010 blir meislet ut. Utvalget vil be alle klubbene om å allerede nå begynne å holde medlemsmøter for å få inn krav til oppgjøret som behandles i oljeutvalget før det sendes fagforeningens styre for godkjenning og videresending til LTK. Utvalget minner også klubbene om å sørge for å avholde årsmøte innen utgangen av februar 2009, samt og der ikke glemme å velge inn representanter til oljeutvalget blant annet.

5: Lokale forhandlinger i klubbene:

Det ble i møtet gjennomgått status i klubbene rundt dette med lokale forhandlinger. Noen klubber har ikke kommet i mål med forhandlingene. Resultater fra lokale forhandlinger i klubbene er til nå veldig bra, (Men det sier vel mer om hvor dårlig det sentrale oppgjøret var!). Oppdatert lønnsstatistikk for hele fagforeningen ble laget til dette møtet og overlevert klubbene.

6: Sysselsettingen i oljemiljøet:

Det ble gjennomgått status i bedriftene. Stort sett bra fremover mot våren 2009. Men vi følger selvsagt med argusøyner med utviklingen rundt finanskrisen, eventuell innføring av tjenestedirektivet og andre angrep på våre lønns og arbeidsforhold.

Med gode ønsker om en fin Jule og Nyttårshelg.

Leder i oljeutvalget i RELE

Leif-Egil Thorsen.

Sosialt forum i Malmö

Av: Kenneth Skog & Renè Wagner

Som mange sikkert vet og har hørt, går det mange debatter rundt Tjenstedirektivet og EU.

Dette var en av de store grunnene til at Kenneth og Rene dro til Malmö.

Her skulle fagforeningsfolk og ledere fra hele Euro-

pa samles for å diskutere EU og dens angrep på våre rettigheter i arbeidslivet.

Blant annet kunne de fortelle hvordan de svenske fagforeninger ikke lengre har lov å lage boikott av byggeplasser dersom de finner og kan bevise sosial-dumping der. Grunnen til de ikke lenger har lov, er fordi en EU dom tatt ut fra det kommende tjenstedirektivet sine retningslinjer, har dømt til fordel for den latviske bedriften, som hadde oppgaven på svensk grunn, og betalte med latviske lønninger m.m. at dette var helt etter hensikten i tjenstedirektivet.

Eller hvordan en tysk delstat, må sette ut pensjonsoppsparingen for de offentlige ansatte, på anbudsrunde til private bedrifter og banker. Da det ellers strider mot fri flyt av penger og tjenester på tvers av EU landene.

På det tidspunktet var EL&IT allerede blitt enige om at den norske regjeringen skulle bruke veto retten mot at tjenstedirektivet skulle tas inn i norsk lovgivning, og dette kom og frem under debatten da bl.a. EL&IT var bra representert i salen.

Dessverre ser vi den dag i dag, at regjeringen har valgt ikke og følge oppfordringen til veto, samt at LO sekretariat ikke heller har vært harde nok i deres fremtoning for et veto, selv om flertall av LO sine forbund har vedtatt at veto retten skal brukes.

På lørdagen sluttet dagen med, at alle som var med på dette forumet gikk opp-tog gjennom Malmö å gå i opptog med tusener av folk, som alle står for det samme var helt fantastisk og først da gikk det riktig opp for oss, hvor stort dette var som vi var med på, og en del av.

Men her bør det ikke slutte, for nå har som sagt regjeringen valgt og ville innføre tjenstedirektivet, så vår kamp her i fagforeningen, kampen for våre rettigheter på våre arbeidsplasser og fremtiden vår, for fair lønn for utført jobb.

Er først nå begynt...

Med kameratlige hilsener.

Kenneth & Renè

Fra Sosialt Forum sin demonstrasjon i Malmö hvor Kenneth og Renè deltok.

Installasjonsutvalgskonferansen Trondheim 2008

Av: Trond Sæle, Rønning Elektroklubben

MTrond Sæle.

Som sekretær i installasjonsutvalget i fagforeningen, (Rele), ble jeg spurt om å delta på denne konferansen som samlet deltakere fra hele landet. Svern Åge Johnsen, (leder inst.utvalget, Rele), Egil Willy Kristensen, (organisasjonssekretær, Rele) samt undertegnede reiste til Trondheim med store forventninger etter å ha lest programmet. Konferansen skulle ha fokus på grasrota i forbundet, fagforeninger, klubbtiltillitsvalgte og klubbmedlemmer.

Det ble en svært lærerik og ikke minst motiverende konferanse, noe mange deltakere uttrykte under og etter konferansen.

Medlemmenes betydning og tyngde i maktbalansen mellom tiltillitsvalgte og bedriftsledelsen ble satt stort fokus på under konferansen. En tiltillitsvalgt som ikke får bekreftet støtte fra medlemmene, blir fort en lettvekt i forskjellige forhandlingssituasjoner med bedriftsledelsen. Bruk av tiltillitsvalgttid er her et stikkord for å informere medlemmene om aktuelle saker klubben arbeider med, samt samle støtte for klubbstyrets syn på de forskjellige sakene før disse legges frem for bedriftsledelsen. Dette vil også generere engasjement blant medlemmene, noe som igjen motiverer de tiltillitsvalgte. En samlet engasjert klubb er en sterk klubb, og en sterk klubb vil følgelig ha større gjennomslagskraft overfor bedriftsledelsen til beste for klubb- medlemmene.

Gruppearbeid var en rød tråd gjennom hele konferansen og gruppebesvarelsene ble fremlagt fra talerstolen

hvor flere ferske tiltillitsvalgte imponerte. Diskusjonene i gruppene gikk ofte langt ut over temaet som var beskrevet i oppgavene. Det er viktig å kunne dra vekslere på hverandres erfaringer som tiltillitsvalgte, og i dette forat var det bare å "suge" til seg gode ideer for videre bruk i klubb og fagforening. "Samleskinnen" fikk meget god omtale og flere i gruppen mente dette var et informasjonsblad til etterfølgelse. Informasjonsflyten ut til medlemmene har en tendens til å stoppe hos tiltillitsvalgte som har et stort forbedringspotensiale på dette viktige punktet. Skal vi få engasjerte medlemmer må disse involveres i alle saker det arbeides med og da må informasjonsflyten nå medlemmene uhindret, og samtidig oppfordres til å komme med innspill.

Andre saker som ble debattert var bruk av AOF ved tiltillitsvalgtopplæring, verving av nye medlemmer, organisasjonsarbeid, organisasjonsutvikling, tilstanden i klubbene, forbedringsarbeid, bruk av akkord, etter- og videreutdanning (EVU) osv.

LO leder i Trondheim, Arne Byrkjeflot, hadde et innlegg hvor han misunte oss i EL & IT-forbundet fordi vi innad hadde noe felles, nemlig kampen for faget. Mange forbund er bransjeforbund uten det samme felles holdpunktet. Han roste oss for å ha stått i første linje i kampen for AFP og mot EUs tjenstedirektiv. Nå ba han oss om å sette inn kreftene mot regjeringens forslag til endring av uføretrygdordningen hvor det nå foreslås at det er NAV som skal avgjøre om du er ufør, ikke legen din.

All honnør til arrangøren for en vel gjennomført installasjonskonferanse.

Hva har skjedd med arbeidsmiljøloven?

I 2005 spurte LO-medlemmene:
Vil regjeringen reversere endringene Bondevik-regjeringen har gjort i arbeidsmiljøloven?

Resultat: Regjeringen har reversert følgende vedtak som Bondevik-regjeringen vedtok med støtte fra Frp:

- Adgang til å øke den daglige arbeidstiden til 13 timer per dag
- Øke adgangen til bruk av overtid
- Svekkelse av stillingsvern gjennom endringene i retten til å stå i stilling

- Øke adgangen til midlertidige ansettelser
- Svekkelse av de tiltillitsvalgtes innflytelse

Nå kan du være med å bestemme hvilke saker som er viktige for at du skal ha en trygg og god arbeidsplass.

Målet er å skape et bedre, ikke tøffere arbeidsliv.

Si din mening på: <http://debatt.lo.no>

Send din melding på SMS:
Send "LO" <din melding> til 2030

Rogalandskonferansen

Av: Therese Anita Holmen

Rogalandskonferansen 17.–19. oktober 2008

Konferansen samlet ca 120 tillitsvalgte fra Rogaland, fordelt på mange forskjellige forbund.

Det var en konferanse med mange spennende innledere, så den var vel verdt å få med seg.

Konferansen ble åpnet av Trond Helland, som er leder av LO - kommune Rogaland og Rolf Bersås, leder av LO i Stavanger & Omegn.

Representantene fra Dalane på konferansen, sammen med to av innleiderne.

Bakerst fra venstre Magnus Marsdal, Frank Toks (Sandbekk grubearbeiderforening), Oddvar Hølland (Fellesforbundet), Rune Eia.

Første rekke fra venstre: Asbjørn Wahl (Leder for aksjon For Velferdsstaten), Therese Anita Holmen, Gerd Holmen (Fagforbundet), Samuel Thengs (Industri og Energi).

Det var mange flinke innledere, men jeg har valgt å trekke fram noe få noen.

Arbeidslivsforsker, Ebba Wergeland – Sekstimers dagen – den store velferdsreformen.

I 1874 hadde arbeidstakere ingen makt til å sette grenser for arbeidsdagen. Krav om normalarbeidsdagen kom i 1886. Det er 90 år siden 8 timers dagen ble innført, og det er 20 år siden 7,5 timers dagen ble inn-

ført. Kampen for å beholde AML gjorde oss mer bevisste igjen på arbeidstiden. De rød-grønne tok Oslo forsøket inn i politikken. Der er det 1000 stk. med erfaringer, som de kan dele med andre tillitsvalgte. Overtidsordninger? Skift? Turnus? Nattarbeid? Disse tingene lar seg ordne, bare det blir enighet om hvordan det skal gjøres. Det kan bli enklere å få småstillingene i helsesektoren til å bli heltidsstillinger. Et

motargument til sekstimers dag er, har vi råd? Økonomisk sett har vi råd sier økonomer. BNP blir bare litt lavere. 6 - timers dag kan være et prosjekt for effektivisering. Høyresiden er imot - tenk økt pris på arbeidskraft! Vi står i en politisk kamp, og ikke en økonomisk kamp! Det er mye entusiasme ute blant folk. Fagforbundet i Trondheim hadde en undersøkelse i 2005, og spurte om folk var villige til å gå 2 skift for å få til sekstimers dag. Menn med omsorgsarbeid som er i tidsklemma ordner seg ofte privat med kompiser. De regner ikke sekstimers dag som en mannekamp!

Forfatter Magnus Marsdal, forlaget MANIFEST – Rød-grønne utfordringer: Venstresiden og valget. Magnus sin innledning dreide seg om venstresiden, velferden og valget i 2009. Høyre var i 2001 opptatt av skole. De ville ha mer elever, men like mange lærere som før. Mer elever og like mange lærere betydde jo mindre lærere i forhold til elevantallet, og en stor belastning for lærerne!

En dame på 96 år fra Drammen brakk ankelen, og hun kom på sykehuset. De pårørende ville ha henne inn på korttidsopphold. Men det fikk hun ikke lov til. NEI! Det var ikke penger nok til det. Hun fikk forstoppelse, og døde etter 8 dager på sykehuset. Tenk å dø av forstoppelse! Fagforbundet har hatt en undersøkelse som viser at det er over 2000 brudd hver dag i helsesektoren. Høyresiden er opptatt av pengesluket i offentlig sektor. Velferd handler om de ansattes velferd i offentlig sektor. I staten er det for mye omstillinger. Hva er poenget med å betale skatt? Siv Jensens glansnummer: “men staten bader jo i penger!”, men det handler ikke om oppsparte penger, men om ledige hender. Skatt øker rommet i realøkonomien for å pusse opp skoler, bygge veier og levere gode offentlige tjenester.

Gerd Liv Valla, tidligere LO leder

Gerd Liv startet innledningen med at vår viktigste oppgave er å sikre arbeid og inntekt, også kollektivavtalene og streikeretten. Vår politiske oppgave er å gjøre hverdagen enklere for våre medlemmer. Den viktigste solidaritetsoppgave er å bygge opp fagbevegelsen i andre land, og vi skal hjelpe de som trenger det mest, og de som sliter mest! Mange er fattige, og det beste vi kan gjøre er å gi de en inntekt, ved å sørge for at de har en jobb å gå til. Alt for mange blir uføretrygdet, også mange unge. Det har vært 120 års kamp for like-lønn. Det går for seint, og vi må gjøre noe. Vi må ha likelønnsbotter. Å likestille skift og turnus må vi også ha på plass. Pappaperm. Regjeringen må la fars inntekt gjelde i forhold til fars permisjon. Gerd Liv skjønner ikke hvordan mannfolka finner seg i at mors lønn ligger til grunn. Den 23. januar 2003 startet valgkampen, fram mot valget 2005. LO hadde en kampanje. ”du bestemmer - LO på din side.” 44.000 svar kom

det inn. LO ville ha en regjering som jobbet med LO, og ikke mot LO. Men, det må være lov å si fra, og ta en debatt!

Asbjørn Wahl, For velferdsstaten – krise, velferd og makt.

16. september 2008, pengemarkedets sammenbrudd. Krisen er helt uforutsigbar, og ingen vet noe. Aksjekursene ble halvert. Asbjørn lurte på hva som skjedde? Hva gjør vi? Og hørte vi unnskyld? Den demokratiske løsningen er det kun fagbevegelsen som kan gjøre. Stans kasinoøkonomien! Regjeringen vinner ikke på AML, som de har gjort før. Hvilke feil gjør vi i arbeiderbevegelsen som gjør at mange går til FRP? Har vi blitt for kravstore? Vi krever for lite, og godtar for mye!

Arne Byrkjeflot, leder LO i Trondheim. LO i Trondheim har lært seg at det er viktig å samles på tvers, med grunnprinsipper som: selvstendig politisk kraft, alliansebygging, konkrete krav, angrep - ikke kun forsvar, mobilisering, ressurser på egen valgkamp (LO), synliggjøre resultatene - før og etter. Vi må forsvare når vi må og vi angriper når vi må, sier Arne.

Rogalandskonferansen vedtok et valgopprop:

Valgopprop -09 – Våre krav til partiene:

- Offentlig forbruk må vokse mer enn privat forbruk gjennom neste stortingsperiode, noe som er nødvendig for å ta igjen noe av etterslepet og sikre velferden.
- Ingen låsing av skattepolitikken. De som har god økonomi må bidra med økt skatteinnsats for fellesskapet.
- Skatten må ikke økes for inntekter under 400.000 i Stortingsperioden 2009–2013. Øk skattefradraget for fagforeningskontingent tilsvarende utviklingen i perioden 2005–2009.
- Stopp sosial dumping.
- Innfør solidaransvar, styrk kontrollen og skjerp sanksjonsmidlene.
- Reserver Norge mot EUs tjenstedirektiv.
- Det må innføres en statlig sertifiseringsordning for bedrifter i bransjer som er utsatt for sosial dumping, som bygg og anlegg, hotell og restaurant og renhold.
- Avskaff stykkprisfinansieringa i helsevesenet, slett gjelda og før sykehusene tilbake til demokratisk forvaltning (avskaff foretaksmodellen).
- Ingen skatt på sykdom: Egenandeler på nødvendig medisin og behandling skal vekk.
- Fri tannhelsebehandling på lik linje med annen helsebehandling.
- Avskaff fattigdommen.
- Hev sosialstøtten til SIFOs forskningsbaserte nivå som statlig bestemt minstenivå.

- Innfør politisk styrt strømpris for normalforbruk i husholdningene (og høy pris for «overforbruk») og politisk styrt nettleie.
- Lovfest rett til heltidsstilling.
- Garanter at offentlig ansatte beholder rett til pensjon på 2/3 av sluttlønn ved avgang 65 år med 30 års opptjening, i tråd med det som ble lovet i Stortingets pensjonsforlik.
- Finanskrise bidrar nok en gang til å skape utrygghet omkring private pensjonsfond. Det må derfor etableres offentlig administrerte, ikke-kommersielle tjenestepensjonsordninger.
- Uføretrygdede må fortsatt regnes som pensjonister og skatte deretter, beholde barnetillegget og ikke rammes av levealdersjustering.
- Sett av 1 milliard kroner til omfattende prøveprosjekter med seks timers arbeidsdag i både privat og offentlig sektor.
- Gratis SFO med fleksible åpningstider.
- Avskaff kontantstøtten.
- Stopp privatisering og kommersialisering.
- Stopp kommersialisering av offentlig sektor. Resultatbasert finansiering innen høyere utdanning, bedriftsøkonomiske regnskapsprinsipper i statlig virksomhet (som helseforetakene) og bestiller - utførermodeller i offentlig tjenesteyting må utvikles
- Stopp all snikprivatisering gjennom såkalt «offentlig-privat samarbeid» (OPS).
- Fas ut kommersiell, profittorientert drift av offentlige tjenester som barnehage, asylmottak, barnevernsinstitusjoner og attføringsbedrifter.
- Likestill skift- og turnusarbeid.
- Likestill menn og kvinner med hensyn til opptjening av foreldrepermisjon.
- Bevilg statlig likelønnsrett.
- Still krav om full CO2-rensing på Kårstø og Mongstad.
- Gjennomfør elektrifisering av oljeinstallasjonene i Nordsjøen.
- Start prosjektering av høyhastighetstog nå.
- Gjenreis Husbanken som redskap for sosial boligbygging med minst 10 milliarder årlig til lån med politisk styrt, lav rente.
- Det må settes i gang et omfattende program for ikke-kommersielle utleieboliger og studentboliger.
- Lovfest minstestandard for lærertetthet, areal, bygg, inn klima og læringsutstyr. Lovfest elevers rett til å ha lærer i undervisningstimen.
- Overfør forhandlingsretten for lærerne til staten igjen.
- Gjenninnfør ungdomsgarantien og lovfest retten til lærlingplass.
- Staten må føre en mer aktiv industri- og eierskapspolitikk for å fremme investeringer i miljøvennlig produksjon, fornybar energi og næringsutvikling. Vindmølleteknologien må utvikles og det lovede industrikraftregimet må etableres nå!
- Landbruket må sikres rammevilkår som bidrar til økt matsikkerhet, levende bygder, bevaring av kulturlandskapet og levestandard på linje med andre grupper i samfunnet.
- Fiskerettighetene må føres tilbake til fellesskapet, og deltakerloven og rå fiske loven må styrkes som instrumenter i fiskeripolitikken.

Aktiviteter 2009

Styremøte RELE

torsdag den 8. januar.

Trondheimskonferansen

30. januar – 1. februar.

Årsmøte i Aker Elektro

fredag den 20. februar.

Årsmøte Aibel

fredag den 13. Februar.

Jubileumsfest

lørdag den 21. mars.

Distriktstariffkonferanse i Bergen

Den 24. - 26. mars.

Oljekonferanse i Stavanger

Den 3. - 5. juni.

Forbundets HMS konferanse

Av: Kai Christoffersen

Forbundets HMS utvalg begynner å bli synlig med aktiviteter i distriktene, stor og viktig HMS konferanse og ikke minst en oppdatert hjemmeside.

Det var invitert til HMS konferanse på Gardermoen den 20. og 21. oktober og ca 45 deltakere fikk oppleve gode innledere med spennende tema. Fra Rogaland Elektromontørforening deltok i tillegg av undertegnede, John Helge Kallevik og Harry Hagenberg. Bjørn Y Sørensen skulle også vært med, men måtte melde forfall.

HVO Harry Hagenberg i Siemens Haugesund på forbundets HMS konferanse.

Vi savnet andre miljøer fra Rogaland som fra IKT sektoren og Energiforeningen, som glimret med sine fravær. Andre distriktet var godt representert med energibransjen men hadde ingen elektrikere på Landsoverenskomsten som deltakere. Denne fordelingen i miljøene er uheldig og vi må alle se på hvorfor det ble slik.

Det første tema på konferansen var utfordringer i dagens arbeidsliv og arbeidstilsynets strategiske plan for å møte disse. God innledning fra arbeidstilsynet, men overraskelsen var nok stor når ganske mange av deltakerne pekte på sine dårlige erfaringer med arbeidstilsynet. Det ble fra flere hold vist til eksempler på at arbeidstilsynet var blitt et redskap for arbeidsgiverne og at verneombud og tillitsvalgte ble dårlig behandlet av tilsynet.

Konferansen sitt gjennomgangstema var Makt og innflytelse, og ikke minst hvordan ta makten tilbake. Derfor var det lærerikt å høre Roar Eilertsen fra De Facto fortelle historien om Telenor med tittel: "Fra verk til børs – omstillingene i Telenor". Roar Eilertsen fortalte historien om hvordan Telenor ble så store og hvilke verdier som ble lagt til side, og ikke minst hvilke valg som ble gjort når Telenor skulle etablere seg i land som Bangladesh.

I samme retning var innlegget til Bjørg Åse Sørensen som hadde tema: "Makt og avmakt i den nordiske og norske arbeidslivsmodellen, med skråblikk på demokrati og medinnflytelse i det globaliserte / nye arbeidslivet."

Siste tema første dag av konferansen, var forbundets prosjekt "Jenter i bil og elektro" som tar for seg de utfordringene det er med å få jenter inn i disse mannsdominerte miljøene. Her ble det også en god debatt med

flere innspill på hva som kan gjøres. Det er ikke bare jentene som er negative til dårlige hygiene forhold på arbeidsplassen.

Dag to startet med arbeidsmiljøloven som et godt grunnlag for at arbeidstakere kan sikre helse og miljø på egen arbeidsplass med LO jurist Gro Granden. Hun påpekte flere punkter i arbeidsmiljøloven og aksjeloven som verneombudene og tillitsvalgte må bruke

for å påvirke forholdene på egen arbeidsplass. Et stort tema som burde hatt en egen konferanse helt for seg selv!

Oscar Amundsen er forsker ved NTNU og holdt innledning om omstillinger sett nedenfra – konsekvenser for ansatte og virksomheten. Mye nyttig informasjon og mange bedriftsledere burde vært med på dette foredraget som viser hva endringer kan medføre i forhold til informasjon og

Gro Granden fra LO juridiske ga deltakerne god innledning i mange punkter fra arbeidsmiljøloven og aksjeloven.

medvirkning.

Henning Solhaug orienterte om forbundets arbeid og utvalgets oppgaver, med hvordan en setter arbeidsmiljø i fokus. Det er stort behov for å jobbe målrettet med mange av disse oppgavene som kan være både tunge og vanskelige, slik at det må settes inn nok ressurser.

Siste sak på forbundets HMS konferanse sto undertegnede for med ideer og innspill til hvordan klubber, fagforeninger og distrikter kan arbeide med arbeidsmiljøet lokalt.

Det er nok av utfordringer og de som ønsker fokus på HMS saker må få status og ressurser på lik linje med de tillitsvalgte. Det er mange klubber som ikke har HVO som en del av klubbstyret og mange verneombud vet ikke nok om den oppgaven de har påtatt seg. Derfor er det viktig å få HMS utvalg til å fungere i alle distrikter! Dette kan bli en stor oppgave da det pr i dag bare er 2-3 distrikter som har HMS utvalg som kan sies å være fungerende. Halvparten av forbundets distrikter har ikke HMS utvalg engang og da blir heller ikke fokus satt på disse sakene.

Årskonferanse LO Olje & Gassutvalg

Av: Kai Christoffersen

– Den beste årskonferansen noensinne –

LO Årskonferanse hadde fra venstre Sigve Knudsen, Terje Hansen og Erik Wiig som innledere.

At konferansen får terningkast 6 er innledere og møteleder sin fortjeneste. Selvsagt må arrangørene ha sin del av æren for å ha fått så gode innledere til konferansen og møteleder Einar Knutsen løser alle gjennom programmet på en meget dyktig måte.

Første tema var Helse, Miljø og Sikkerhet med tre innledere som var Sigve Knudsen, tilsynsadministrator og prosjektleder for regelverksprosjektet i Petroleumstilsynet. Terje Hansen, HVO i Aker Elektro innledet om erfaringene fra sokkelen med under tittel "Trøtt som bare faen!"

Og siste innleder var Erik Wiig, daglig leder i Samarbeid for Sikkerhet om implementering av anbefalinger gitt i Sfs.

Det var mange forhold som ble tatt opp som regelverksendringer, språkproblematikk, samsøving, arbeidstidsordninger og vedlikehold. Også tid til spørsmål fra salen ble det og allerede på konferansens første punkt var engasjementet startet. Det er fortsatt stor avstand mellom de som er med å bestemme reglene og de som må leve etter disse, i sin forståelse og problematikk som er i arbeidsforholdene.

Det ble også vist til flere eksempler på de store forskjellene det er å være ansatt i et operatørselskap og hos en underleverandør. Forskjellene er så enkle som hvilken lugar du får tildelt, natt eller – dag arbeid, og

belastning med shuttle transport ved kapasitetsproblemer.

"Gass på land til alle mann"

Etter lunsj var det nytt tema med aktuelle energipolitiske saker som "Ta gassen i bruk" ved Knut Weum, daglig leder i Wega. Thor Otto Lohne fra Gassco om "kan og bør Skanled realiseres".

I 1998 kom kravet om "Gass på land til alle mann", med en oljepris på kr 8.70,- og konkraft ble dannet i LO med OLF, rederiforbundet og Norsk Industri.

Knut Weum hevdet at i forhold til gassbruken i Norge så har ingen ting skjedd. De forsøkte seg i Grenland men det som var en god ide ble kjøpt opp av utlendinger. Offshore næringen utgjør i dag 25 % av all verdiskapning i Norge. Det som er synd er at det er først i nedgangstider fagbevegelsen og politikerne våkner med krav og forslag om tiltak, mens det var i oppgangstider disse prioriteringen skulle vært gjort.

Scanled

Gassco fikk i 2005 i oppdrag av Olje- og energidepartementet å utrede interessen for et gasstransportsystem i Norge. Basert på Gasscos arbeid er i dag transportsystemet Skanled under planlegging. På gassprosesseringsterminalen på Kårstø i Rogaland er det

planlagt å injisere etan i vanlig salgsgass. Gassblandingen transporteres fra Kårstø til Rafnes hvor et separasjonsanlegg kan ta ut etan og tyngre hydrokarboner, samt salgsgass for lokal bruk. Det vil også etableres en kompressorstasjon for videre eksport av salgsgass til Vest-Sverige og Danmark.

Skandled planlegger investeringsbeslutning i oktober 2009 og oppstart av gassleveranser i desember 2012. Anslått investering for Skandled rørledningsprosjektet er 10,3 milliarder kroner. Anslått investering for separasjonsanlegget på Rafnes er 5,5 milliarder kroner, inklusive etaninjeksjonsfasiliteter på Kårstø.

Formiddagen dag 2 var om optimalisering av ressursforvaltning i nordområdene. En opplagt fiskeriminister, Helga Pedersen, orienterte om forvaltningsplanen med vekt på hvordan hensyn til både fiske og petroleum lar seg gjennomføre.

Frode Alfheim fulgte opp og poengterte viktigheten av å skape arbeidsplasser i nord, med blant annet å få skoletilbud i nord innen petroleumsfagene.

Fra Bellona var fagrådgiver Elisabeth Sæther invitert og fortalte om de miljøkonsekvenser en slik virksomhet kan medføre i nord. Bellona ønsker totalt vern av de utsatte områdene i Lofoten og Barentshavet.

Generalsekretær i Norges Fiskerlag, Jan Skjærvø innledet om en samhandling og samordning er mulig mellom fiskeri, olje og gassvirksomhet i nordområdene.

Gode innledere fra venstre, Helga Pedersen, Elisabeth Sæther og Frode Alfheim.

Siste innleder var distriktssekretæren i Nordland, Øyvind Silåmo, som ønsket og trodde på en samhandling. Viktig å skape gode og trygge arbeidsplasser, samtidig som fiskerinæringen blir ivaretatt med sine behov.

Det var fem gode innledere og debatten som fulgte var også meget bra. Inn lederne ble også utfordret på hva som ville stå i deres pressemeldinger om aktiviteten i området. Dermed fikk en god møteleder konkrete svar på hovedpunktene i deres synspunkter. Ganske morsomt selv om vi viste svarene som ville komme!

Delta i debatten!

Hvordan skape et godt arbeidsliv? Hvilke krav skal vi stille til politikerne? Si din mening og bli hørt!

I september/oktober går startskuddet for vår egen medlemsdebatt og kampanje fram mot LO-kongressen og stortingsvalget neste år.

Våre medlemmer skal bli sett, hørt og lyttet til.

Hovedfokus: Det gode arbeidsliv.

Hva mener du skal være LOs viktigste krav til politikerne for et godt arbeidsliv.

- Vi skal være synlige og offensive
- Vi skal styrke fagbevegelsens posisjon
- LOs egen medlemsdebatt
- Vi skal fronte vår politikk og våre saker
- Vi skal sette krav til det gode arbeidsliv

Oppsummering fra 1. april til LO-kongressen i mai 2009

Vedtak om oppfølging etter kongressen

Faglig valgkamp fram mot stortingsvalget i september 2009

Foran stortingsvalget i 2009 vil vi spørre de politiske partiene om hvordan de vil bidra til et godt arbeidsliv.

Nå kan du være med å bestemme hvilke saker som er viktige for at du skal ha en trygg og god arbeidsplass.

Målet er å skape et bedre, ikke tøffere arbeidsliv.

Si din mening på <http://debatt.lo.no>.

Send din melding på SMS:

Send "LO" <din melding> til 2030

Halvårsmøte RELE den 10. November

Av: Kai Christoffersen

God deltakelse og spennende innhold på halvårsmøtet

Det er fortsatt klubber som ikke deltar på representantskapsmøtene og det er uheldig, da både informasjon og meningsutvekslinger er viktige i fagbevegelsen. Men det var over 50 deltakere i salen som fikk en litt annerledes representantskapsmøte enn hva en er vant med.

Som dirigenter ble Leif-Egil Thorsen og Trond Sæle valgt, med John Helge Kallevik og Egil Willy Kristensen som referenter.

Leder av Rogaland Elektromontørforening, Øivind Wallentinsen, ønsket velkommen og orienterte om noen av de viktigste sakene som foreningen arbeider med. Det ble videre informert om historieboken og jubileumsfesten i 2009. Plakater og innbydelser til festen ble studert og vi håper alle som har anledning deltar på jubileumsfest den 21. mars 2009.

Med kjappe vedtak på de fleste sakene inkl. budsjett for 2009, så hadde representantskapet god tid på tema om strømskader.

Lars Goffeng fra STAMI holdt en god innledning om de erfaringer, forskningsresultater og mangel på slikt for deltakerne. Det var bra engasjement i salen under hans innlegg og Lars Goffeng oppfordret salen til å stille spørsmål underveis. Mange ble nok overrasket over resultatene av strømgjennomgang og hvilke skader som ble påført kroppen. All forskning viste at elektrikere som hadde fått strømgjennomgang var mer utsatt for muskel og skjelettplager. Det er da betenkelig at så mange elektrikere ikke melder fra om strømgjennomgang og får dette registrert. Hva med hobby elektrikere, som vi vet finnes. De får vel også

Øivind takker innleder Lars Goffeng fra STAMI som også fikk jakke fra fagforeningen.

støt om de forsøker seg på en kobling som ikke er avslått.

De fleste ulykkene skjer på grunn av uoppmerksomhet, rutinearbeid og "skulle bare."

Statistikken viser at et stort flertall av de med nakkeplager også har hatt strømgjennomgang. Goffeng viste også bilder av personer med skader etter strømgjennomgang og problemene er ofte at skjelett, muskulatur og blodårer blir kraftig oppvarmet. Det tar lang tid før kroppen klarer å kjøle ned områdene og det er målt temperaturer på over 60 grader ved albue og skulder, som gir betydelige skader.

En annen utfordring er helsevesenet som håndterer personer med strømgjennomgang forskjellig. Noen steder ble personene lagt inn til observasjon og får en ordentlig sjekk, mens andre steder blir personene sendt hjem med beskjed om å komme tilbake om de føler seg dårlige.

Det vil bli arbeidet med å få lik praksis i landet og fagforeningen tar saken videre i sitt HMS utvalg.

Det bekymrer alle som arbeider med strømulykker at mørketallene er så store. Direktoratet for Samfunnsikkerhet og Beredskap, DSB får ca 60 meldte skader i året, mens STAMI har hentet inn tall på ca 3000 tilfeller pr år.

Undersøkelser i Norge, Sverige og Danmark har vist at ulykker i forbindelse med arbeid med strøm er langt vanligere enn tidligere antatt. Alvorlige ulykker skjer ofte i situasjoner der også mindre alvorlige ulykker finner sted. Selv om mange har opplevd å få strømgjennomgang uten at det har fått alvorlige konsekvenser, kan skadevirkningene ved strømgjennomgang være dramatiske.

Problemet med denne type ulykker er at det er vanskelig å forutsi hvilke ulykker som kan få alvorlig følger eller til og med dødelig utgang. Det er vanskelig å vite nøyaktig hvilken strømpåvirkning man har vært utsatt for. Lavspent strømgjennomgang kan også medføre betydelig skade, spesielt hvis kroppen varmes opp av strømmen. I tillegg er det er også individuelle forskjeller i hvordan kroppen leder strøm.

Ikke alle helseplager viser seg med en gang etter ulykken. Derfor er det viktig å ta slike ulykker alvorlig og sørge for riktig undersøkelse og oppfølging. Det er relativt kjent, både i bransjen og blant helsepersonell, at strømulykker kan gi alvorlige akutte helseskader. Disse skadene kan omfatte hjerte-stans og forbren-

Alle deltakerne på halvårsmøte fikk jakke av fagforeningen.

ninger i både hud og kroppsvev nær knokler.

Mindre kjent er skader som ikke nødvendigvis viser seg med en gang, men som kan utvikle seg etter en mer eller mindre symptomfri periode, såkalte senskader. Slike skader kan være vanskelig å knytte direkte til en tidligere ulykke.

En del pasienter som er utsatt for strømutvikler utvikler symptomer og skader over tid, etter uker, måne-

der eller år. Ofte kan det være vanskelig å komme fram til en entydig konklusjon om sammenhengen mellom symptomer og strømutvikler.

På representantskapsmøte fikk alle deltakerne utlevert jakke med fagforeningens logo merket med "100 år i kamp for medlemmene." Og ble selvsagt fotografert utenfor Folkets Hus.

Info fra utvalgene: Installasjon / olje & anlegg / HMS

Rapport fra HMS Utvalget i RELE.

Siden sist har vi i HMS utvalget vært med å arrangere Verneombudskonferanse sammen med EL&IT Rogaland. Konferansen ble arrangert 24. og 25. september i Stavanger. Det var 35 personer på konferansen som var representert fra kraft, bolig, industri, og it. På konferansen hadde vi innledere fra forbund, petroleumstilsynet, og leverandør av verneutstyr som presenterte verneutstyr med hensyn til forskrifter. Tilbakemelding fra deltakere er at dette må vi arrangere en gang i året.

6. november var jeg på seminar hos Statens Arbeidsmiljøinstitutt som tok for seg strømskader og senskader ved strømgjennomgang. Det var et meget lærerikt seminar hvor min konklusjon er at alle skal ha stort respekt med det å jobbe ved/på spenningsførende anlegg. Viser til egen reportasje i dette nummeret av Samleskinnen.

Den 13. november hadde utvalget møte i Hauge-sund hvor Arbeidstilsynet ved Ronny Hagen representerte seg. Interessant innlegg hvor vi i utvalget

fikk stilt spørsmål og avklart saker og ting vi har lurt på.

Etter møtet hadde vi en vernerunde på en byggeplass hvor representanten fra Arbeidstilsynet var observatør. Vi oppdaget ting vi ga beskjed til byggeleder, som var med på runden.

Kort oppsummert så mente utvalget at vi hadde hatt et innholdsrikt møte denne dag.

Tilslutt vil jeg ønske alle en riktig god jul og et godt nyttår.

Terje Hansen.

For HMS Utvalget Terje Hansen.

Samleskinnen spør!

Redaksjonen benyttet anledning til å høre hva 4 av deltakerne på representantskapsmøte mente om våre 5 utvalgte spørsmål:

Sp. 1 Er det fokus på HMS og / eller strømskader i din bedrift?

Sp. 2 Har du forslag på saker, kurs og lignende som du syntes fagforeningen burde sette på dagsorden?

Sp. 3 Vil dere være aktive i LO sin kampanje "LO på din side!"?

Sp. 4 Tror du mange av klubbens medlemmer vil delta på jubileumsfesten?

Sp. 5 Hva kan klubben gjøre for å få flest mulig deltakere?

Tom Barken, ansatt i Fabricom:

- Sp 1.** H: Helse. Stort sett bra på dette.
M: Miljø. Her kan mye gjøres bedre.
S: Sikkerhet. Stort fokus her. Ganske bra.
Strømskader: Her er fokus fraværende pga kunnskapsmangel.
- Sp 2.** Skoleringskurs vedr. fagforeningsarbeidet. Forhandling og taleteknikkurs. Må ha på dagsorden 14-28 rotasjon offshore og få fart på tvistebehandlingene. Prøve å løfte § 3A lønnen!
- Sp 3.** Selvfølgelig! Fri flyt av arbeidskraft tilsier at dette er viktig i tiden som kommer.
- Sp 4.** Ja, særlig de som bor lokalt. Vi må bli flinkere til å informere om arrangementet.
- Sp 5.** Motivere og skolere medarbeidere gjennom medlemsmøter og personlige samtaler.

Maria Jacobsen, ansatt i AIBEL.

- Sp 1.** Så sinnsykt, = Betyr altså JA!!

- Sp 2.** Mer ungdomskurs / Fokus på lærlinger. Hatt ett kurs hvor eventuelt en virkelig gjør første-hjelp.
- Sp 3.** Ja! Vil i hvert fall prøve! Kommer til å bruke jakken vi har fått og klistre merke på bil. Henge opp plakater.
- Sp 4.** Det skal være sikkert og visst, så lenge vi får en skikkelig innbydelse.
- Sp 5.** Gi spesiell beskjed til tillitsvalgte slik at hun/han kan henge opp lapper. Eventuelt hvor personene er til vanlig f.eks. i kantine, lager og verksted.

Knut Evju, ansatt i AIBEL.

- Sp 1.** Det er stort fokus på disse temaene i vår bedrift, men det kan fokuseres enda mer på strømskader.
- Sp 2.** Akkordkurs. Verneombudskurs videregående. Kurs for tillitsvalgte, særlig ifm for å få tillitsvalgte beviste på oppgavene der er valgt for å få på seg.
- Sp 3.** Ja, erfaringene fra tilsvarende kampanje viste at mange medlemmer engasjerte seg i debatten.
- Sp 4.** Ja, det vil jeg håpe og tro på.

Sp 5. Spre budskapet blant medlemmene våre. Legge ut saken på vår klubbside.

Gunn Inger Thorkildsen,
ansatt i Aker Elektro.

Sp 1. Jobber offshore, så der er det mye fokus på Helse, Miljø og Sikkerhet. Mest fokus er det på sikkerhet, men det siste året har Helse og Miljødelen blitt tatt mer på alvor. Noe jeg personlig syntes er veldig viktig. Fokuset på strømskader bør og kan bli mye bedre. Her er det mangel på kunnskap i de fleste ledd.

Sp 2. Det bør settes fokus på miljøet på arbeidsplassen og hva som kan gjøres for å bedre helsen. Fokus på strømskader er viktig.

Sp 3. Det håper og regner jeg med.

Sp 4. Det tror jeg. Det er jo et interessant "program" på festen, så jeg regner med at alle som kan og ikke er på reisejobb eller på jobb offshore, deltar.

Sp 5. Skape mest mulig "blest" om festen. Med så variert program det er lagt opp til så tror jeg det er en fest som passer for alle aldersgrupper.

Rettigheter fra LOK

Betaling for julaften og nyttårsaften

Julaften og nyttårsaften er fridager med betaling ifølge Landsoverenskomstens § 7 ordinær arbeidstid.

Som de fleste medlemmer er kjent med ble det i forbindelse med lønnsoppgjøret i 2006 vedtatt at julaften og nyttårsaften er fridager med betaling etter § 3E (fastlønn i den enkelte bedrift).

Bestemmelsen gjelder kun når disse dagene kommer på virkedager.

Bestemmelsen kommer heller ikke til anvendelse hvis nyttårsaften eller julaften faller på en dag hvor vedkommende er i avspasering etter arbeidsplan.

Som de fleste også er kjent med var nyttårsaften også før lønnsoppgjøret i 2006 fridag, men da uten betaling.

Julaften var før lønnsoppgjøret i 2006 arbeidsdag fram til kl. 12.00.

Som en del av dere er kjent med er det uenighet mellom partene (TELFO og EL & IT Forbundet) om hvor man mange timer en skal ha betalt for i forbindelse med julaften og nyttårsaften.

Denne uenigheten er enda ikke løst men vi oppfordrer dere alle om å skrive/kreve betaling for 7,5 time pr. dag inntil uenigheten er løst.

Permisjon for å følge barn som skal begynne i barnehage.

Dersom en har barn som skal begynne barnehage for første har vi rett til fri med lønn inntil 1 dags varighet i følge Landsoverenskomsten for elektrofagenes § 14 Korte velferdspermisjoner.

Følgende tekst står i § 14 punkt 8:

Permisjon for å følge barn første gang det begynner i barnehage og første gang det begynner på skolen.

Når det gjelder betaling i forbindelse med velferdspermisjoner står følgende tekst i merknaden til § 14: Med korte velferdspermisjoner etter ovenstående regler menes permisjoner for nødvendig tid, inntil 1 dags varighet, betalt med ordinær lønn.

Rapport fra Dansk EL Forbund

Av: John Helge Kallevik

Vi har vært i kontakt med Dansk EL Forbund og Ole Thue Hansen som har ansvaret for tiltredelsesavtaler gjort med danske elektrofirmaer som har medlemmer utleid til norske firmaer.

Ole Thue Hansen fra Dansk Elektrikerforbund.

Globel AS konkurs

Globel A/S er gått konkurs og overtatt av en ny virksomhet, Globel Danmark A/S. Det er nå etablert ny tiltredelsesavtale med den nye virksomheten. Det betyr at Globel Danmark AS har søkt og fått godkjent en 12 – 16 rotasjon ved utleie til YIT Bergen. Dermed kan igjen Dansk EL Forbund anbefale sine medlemmer å ta ansettelse hos Glo-

bel Danmark A/S.

Helan Service - Dansk Energi

Forsøket med å inngå avtale med Helan Service har tatt en meget uventet dreining ved at arbeidsgiverforeningen Dansk Industri, har funnet ut av at de ikke mener at Dansk EL Forbund er berettiget til at inngå avtaler med deres medlemsorganisasjoner. Dansk industri mener altså at alle de avtaler Dansk EL Forbund har med virksomheter, som er medlem av Dansk Industri er ugyldige.

Dette på tross av at arbeidsgiverforeningen har medvirket til å behandle faglige saker i alle årene hvor avtalene har eksistert. Dansk EL Forbund er forundret over denne utvikling. Det er avtalt møte med Dansk Industri om dette den 4. desember.

Scan Con Group AS - Konsernavtale

I den senere tid har Dansk EL Forbund tilbudt å avtale en konsern avtale med Scan Con Group AS. Dette har konsernet avvist. Det er allerede en avtale med datterselskapet Scan Con Team ApS. De har erfart at de ansetter elektrikere i et annet datterselskap, nemlig Scan Con Teknisk ApS. Dansk EL Forbund har forsøkt gjennom faglig voldgift at få anerkjent at avtalen gjelder for alt elektro arbeid i Norge uansett hvilket datterselskap elektrikere er ansatt i. Denne saken tapte Dansk EL Forbund. Som konsekvens av dette forsøkte Dansk

EL Forbund som sagt å inngå en konsernavtale med virksomheten.

Situasjonen er nå at virksomheten selv kan bestemme om avtalen skal gjelde eller ikke ved å velge hvilket datterselskap de ansetter elektrikere i. Den situasjonen anser Ole Thue Hansen som helt uholdbar og har derfor sagt opp avtalen med Scan Con Team ApS, med utløp 1. mars 2009.

Så hvis ikke virksomheten ombestemmer seg innen da, står bedriften uten avtale med Dansk EL Forbund.

Sen Con AS

En meget omfattende sak mot Sen Con A/S hvor de har ansatt elektrikere til å arbeide i rotasjon uten godkjenning. Dansk EL Forbund har reist krav om overtidsbetaling for arbeid utenfor normal arbeidstid. Saken skal behandles i den danske Arbeidsretten 11. desember 2009.

Forhold til innleie

I Norge har vi god tradisjon for å leie inn fra danske bedrifter. Landsoverenskomsten og arbeidsmiljøloven regulerer forholdet til innleie. Innleie fra bedrifter som har til hensikt å leie ut arbeidstakere hvor bedriften er definert som bemanningsbyrå fordrer både landsoverenskomsten og arbeidsmiljøloven avtale med de tillitsvalgte. Det anbefales derfor at alle som har til hensikt å leie inn fra Danmark, får dokumentert at det foreligger tiltredelsesavtale og en godkjent rotasjonsordning.

Denne godkjenning skal være avtalt i bedriften og godkjent av både Dansk EL Forbund og EL & IT Forbundet.

Takk for samarbeidet

Vi takker for oppdatering fra Ole Thue Hansen i Dansk EL Forbund og ønsker de lykke til i kravet om kollektiv avtaler og tiltredelsesavtaler for arbeid i Norge.

Vi ønsker alle velkommen til Norge for arbeid under forutsetning at medlemmene er omfattet av tiltredelsesavtalen.

Tilspisset situasjon for Dansk EL Forbund

Det er en tilspisset situasjon for kollektiv avtalene Dansk EL Forbund krever ovenfor bedrifter som leier ut elektrikere til Norge.

Klubber som skal, eller vurderer å leie inn fra Danmark, må ta kontakt med fagforeningen for å undersøke om det er underskrevet tiltredelses avtale med de aktuelle firmaene som er tiltenkt innleid fra Danmark.

Arbeidstilsynets syv satsingsområder

I perioden 2008-2011 skal Arbeidstilsynet jobbe for at:

- Antall virksomheter som arbeider systematisk for å forebygge arbeidsrelaterte muskel- og skjelettplager skal øke.
- Antall virksomheter som arbeider systematisk med å forebygge arbeidsrelaterte og uheldige psykiske belastninger skal øke.
- Antall virksomheter som legger til rette for sine arbeidstakere og følger opp sine sykemeldte skal øke.
- Antall virksomheter som arbeider systematisk for å forebygge og varig redusere risikoen for å bli syk eller skadet av støy og kjemisk og biologisk eksponering på arbeidsplassen skal øke.
- Antall virksomheter som arbeider systematisk for å forebygge arbeidsulykker skal øke, slik at antall skader og skadeomfanget reduseres.
- Alle arbeidstakere i Norge skal ha lovlige arbeidsforhold.
- Unge arbeidstakere og deres arbeidsgivere skal ha kunnskap om arbeidslivets regler og sentrale betingelser for et godt arbeidsmiljø, slik at de unge har best mulig forutsetning for å få en god start i arbeidslivet.

Stafettpippen

Mitt navn er Sigve Bø, er 33 år og sitter som klubbleder i YIT BS Stavanger. Der har jeg gått "gradene" fra å være lærlingerepresentant via ordinært styremedlem til nestleder og nå leder for "gutta på golvet".

Jeg kommer fra en liten gård med drivhus på ei øy som heter Fogn. Den er kjent for de fleste som har båt eller spiller fotball i de lavere divisjonene.

Elektriker karrieren min startet jeg i det som den gang var ABB Installasjon i 1999. Mot slutten av læretida fikk jeg spørsmål om jeg var interessert i bli med i styret som representant for lærlingene. Det sa jeg ja takk til, for jeg syntes det var en fin måte å kunne være med å påvirke sin egen arbeidsdag. Særlig med tanke på at det nå nærmet seg slutten av læretida og dermed fagprøve, videre ansettelse osv. I tillegg var det en kjempefin mulighet til å holde seg oppdatert på det som skjedde i bedriften.

Lønn er jo noe som opptar alle oss som jobber, for ellers hadde vi vel funnet på noe annet å drive med. Dersom vi hadde hatt penger nok til å drive med det vi helst ville gjort. I vår flerfaglige bedrift har vi blitt penset mer og mer inn på at vi skal ha en mest mulig lik lønn på tvers av fagene. Det har

jeg faktisk ingen ting imot! Vi må bare få laget en avtale som ivaretar hensynet til fagbrev, ansiennitet i bedriften og for alt i verden unngå "trynetillegg". Her har jeg heldigvis en fantastisk gjeng i ryggen, så det er veldig enkelt å avfeie ledelsens årlige forsøk på å få i gang "motivasjonsrettet avlønning". Det er bare å sende rundt en liten SMS om hva bedriften tenker på å innføre, så går mobilen nokså fort varm. Hva som av og til mottas skal ikke settes på trykk, men tilbakemeldingene er ikke til å misforstå. Dette er noe gutta ikke vil ha noe av!

Så vil jeg komme med et lite hjertesukk i debatten om innleiebedrifter. Jeg synes det er for galt at vi ikke skal kunne ha en tariffavtale med innleiebedrifter. Ikke for at jeg synes slike foretak er en god ting - langt ifra. Men det må da være bedre å rydde opp i disse (for å bruke et John Helge-uttrykk) "rapa-bedriftene" enn å trekke nisselua godt ned over hodet og si at dette har vi ikke sett. Da har vi også en sjanse til å gjøre noe med problemet med at våre barn ikke kommer til å få lån når den tid kommer. Dersom de er fast ansatte i en utleiebedrift, og har ordnede lønns- og arbeidsvilkår har jeg problemer med å se at bankene nekter dem lån. Vi blir jo utleide alle vi andre også, en eller annen gang uten at det får noe å si.

Til slutt vil jeg få lov å takke min bedre halvdel for den støtten jeg opplevde fra henne da jeg tok over etter Geir Ove som klubbleder. Uten henne og vår firbente turkamerat hadde dette blitt veldig tøft.

Halvårsmøte i Distriktet Rogaland den 25. November

Møte ble åpnet av distriktsleder Rolf Bersås som tok for seg noen av de viktigste dagsaktuelle sakene som fagbevegelsen er spesielt opptatte av. Dessverre så hadde representantskapet historisk dårlig fremmøte!

To viktige saker ble foreslått satt på dagsorden fra Øivind Wallentinsen og John Helge Kallevik, med situasjonen i Aker Elektro og deres bortsetting av arbeid uten avtale med tillitsvalgte. John Helge ønsket en orientering om hvilke typer kurs som settes opp av studieutvalget da arbeidssituasjonen vil være en del annerledes enn de siste år.

Rene Wagner orienterte for studieutvalget og informerte om kurs i forhold til avtaleverket med tanke på fremtidige permitteringer og lignende.

Edvin J Habbestad og Kenneth Skog fra Aker Elektro klubben var dirigenter på representantskapet.

Med forfall fra kasserer ble det distriktsleder som la frem budsjettet for 2009 og forklarte de mindre endringene og korrigeringsene som var i budsjettet. Øivind Wallentinsen foreslo å øke posten til kurs med kr 50.000,- på bakgrunn av mulige aktiviteter som må gjøres når en ser bedrifter som Aker Elektro setter bort eget arbeid.

Av oppsatt tema på dagsorden var uføremeldingen til debatt på representantskapet og som innleder hadde distriktet invitert Gudrun Høverstad fra Norsk Tjenestemanns Lag (NTL).

Uføremeldingen er kommet for å vurdere tiltak som kan gjøre at arbeidere skal kunne få tilrettelagt arbeid og tidligere uføre skal vurderes om de er arbeid de kan utføre på tross av uføre grad. Det er positivt at myndighetene forsøker å finne løsninger slik at alle kan fungere sosialt og funksjonelt på en arbeidsplass, men det er urovekkende at saksbehandlere på NAV skal vurdere denne evnen. Det er kommet nytt sykemeldingsskjema hvor legene skal vurdere rest arbeidsevne under en sykemelding. Om saksbehandleren hos NAV mener at pasienten har større restarbeidsevne så

er det dette som legges til grunn. Dette blir en sak vi vil følge opp videre. En god innledning og flere gode debatt innlegg på representantskapet gjorde dette tema til en god opplysningssak.

At bedriften Aker Elektro setter bort alt arbeid på Gjøa modulen i Egersund til Polske Arimex er absolutt bekymringsfullt. Arbeidsomfanget er 70.000 timer og alt elektro / instrumenterings arbeid. De tillitsvalgte hevder at dette er fordekt innleie, da verken Aker Elektro og Arimex følger de lover og regler som gjelder for bortsetting av arbeid.

Representantskapet diskuterte saken og vedtok en uttalelse i saken:

EL & IT Forbundet Distrikt Rogaland har sett utvikling over tid med hensyn til at elektrobransjen har hatt masse innleie. Få eller ingen egne ansatte på egne anlegg. Det har vært bortsetting av arbeid.

Det siste er at Aker Elektro setter bort elektroarbeidene på Gjøa modulen i Egersund.

Ledelsen i Aker Elektro vil ikke forholde seg til lover, regler og avtaler. Ved å sette ut arbeidet på Gjøa Riser i Egersund til et utenlandsk selskap, med over 70000 elektrotimer. EL & IT Distrikt Rogaland mener at dette helt klart ikke er bortsetting av arbeid, men fordekt innleieforhold for å kunne slippe unna avtaler med tillitsvalgte i LO klubben i AEL. I henhold til enighetsprotokoll fra de sentrale parter fra 21.3.2006 (mellom EL & IT Forbundet og Norsk teknologi) er det flere punkter som blir brutt av bedriften i dette prosjektet.

Distriktsleder Rolf Bersås takker Gudrun Høverstad for et meget interessant innlegg.

Vi har med en bedrift, som den største elektroentreprenøren i norsk olje- og gass virksomhet. Ledelsen velger konfrontasjonslinja og sørger for at det ikke er noe godt samarbeidsklima mellom partene på bedriften. Dette ser ut til å være en bevisst handling som setter arbeidsplassene i fare. Bedriften setter press på lønns- og arbeidsvilkår, hvor de har et klart mål om ikke å bli enig med de tillitsvalgte, for å dermed kunne sette de tillitsvalgte ut av spill med uenigheter for å dermed å kunne bruke styringsretten sin.

Aker holder i prosjektet selv ledelsesstyring, bemanningsstyring, felt ingeniører, jobbsetting, lagerhold, materiell og verktøy som tilsier at dette ikke er et arbeid som er styrt og bortsatt fra Aker Elektro, men kun et fordekt innleie.

Konsekvensen av slik bortsetting av arbeid i et slikt omfang kan bli en svekkelse av elektrofaget, kompetansen og rekrutteringen til faget. Det vil også føre til svekkelse av lønns og arbeidsvilkår. EL & IT Forbundet vil ønske arbeidskolleger fra andre land velkommen, men da til Norske lønns- og arbeidsvilkår!

På bakgrunn av dette vil EL & IT Forbundet Distrikt Rogaland støtter opp om medlemmenes krav til ledelsen og styret i Aker Elektro:

- Arbeidet i Egersund er fordekt innleie og må behandles deretter. Det betyr at bedriften må avtale med tillitsvalgte om arbeidsforholdene i prosjektet Gjøa Riser i Egersund. En aksepterer ikke forsøk på omgåelse av lov- og avtaleverk!
- Bedriften må umiddelbart sørge for å stoppe i oppbemanningen på prosjektet, og starte forhandlinger med klubben med det som mål å bygge denne modulen med egne ansatte og leie inn ved behov. Partene må bli enige om anleggssavtale og arbeidstidsordninger til best for medlemmene og deres familier
- EL & IT Forbundet Distrikt Rogaland kan ikke akseptere at Aker Elektro setter de tillitsvalgte til sides slik at de er uten påvirkning på egne arbeidsplasser, noe som er klare brudd på lov- og avtaleverket.

Saken er fulgt opp i media og tillitsvalgte med fagforening og distrikt vil vise sin holdning i saken, slik at ledelsen i selskapene ikke får fred til å bryte gjeldene lover og regler.

Regjeringen bryter asylbarns rettigheter!

RETTELSE: I forrige utgave av Samleskinnen ble to artikler fra Oslo konferansen satt sammen så det kunne se ut som om det var en artikkel skrevet av Trond Sæle. Dette er ikke riktig og artikkelen til Therese Anita Holmen er gjengitt på ny:

Vi som var på Oslokonferansen støttet opp om denne demonstrasjonen.

Regjeringen har lagt fram 13 tiltak som skal bidra til å begrense asyltilstrømmingen til Norge.

De 13 forslagene innebærer blant annet å gå bort fra automatisk beskyttelse om du kommer fra krigsherjede områder, vilkår om at referansepersoner som har opphold på humanitært grunnlag, må ha fire års utdanning eller arbeidserfaring i Norge for at det skal kunne innvilges familiegjenforening eller etablering og hurtigere saksbehandling.

Alle asylsøkere, også barn, har krav på en individuell vurdering av saken sin. Det sier seg selv at barn har liten eller ingen mulighet til å bidra med å avklare sin identitet, og de burde derfor ikke rammes av tiltak som vil gi saksbehandling dersom

asylsøkeren ikke er behjelpelig i identitetsavklaringen. Regjeringen vil innføre såkalte "hurtigløp" for søker grupper hvor flertallet får avslag. Dette bryter klart med Barnekonvensjonen artikkel 2, som beskytter barn mot statlig diskriminering. Dette tiltaket legger til rette for å gi noen etniske folkegrupper kortere behandlingstid og dårligere saksbehandling enn andre.

Det er også et opprop hvor en kan signere dersom en er imot en strengere asylpolitikk for barn. Vi sier nei til de 13 tiltakene som har som hovedformål å stenge flere ute av landet. Norge er verdens rikeste land, vi har råd og plass til å slippe inn mennesker som flykter fra krig, nød, sult eller andre desperate situasjoner som får mennesker til å flykte fra hjemmene sine. Vi ønsker tvert imot en mer liberal asyl- og flyktningpolitikk som tar vare på mennesker med et reelt beskyttelsesbehov.

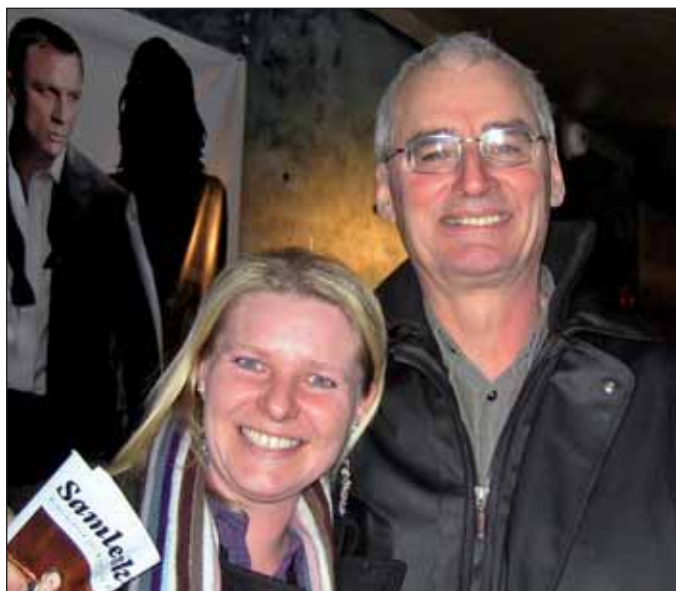
Arbeiderpartiet må ALDRI konkurrere med Frp om å ha den strengeste asyl- og flyktningpolitikken.

Først tok de pensjonistene, nå tar de uførepensjonistene

Av: Arne Byrkjeflot

Uførepensjonsutvalget la fram sin innstilling 16.5. 2007. Utvalget kommer ikke med små justeringer. Dagens uføretrygd endres helt grunnleggende. I tillegg senkes alderstrygda for de som har vært ufør dramatisk. Og 42 % av befolkningen er faktisk ufør når vi blir alderstrygdet. Trolig over halvparten av LO-organiserte.

For de fleste av oss avgjøres altså alderdommen i løpet av noen måneder: Stortingsproposisjon før jul, stortingsbehandling før påske 2009.

Therese Anita Holmen med artikkel forfatter Arne Byrkjeflot.

Ikke lenger uførepensjonister

Fra 1.1.2010 forsvinner uførepensjonistene. De får uførestønad, ikke uførepensjon. Dette markerer at uføretrygd er en rettighet som ikke er varig, du kan miste den og det normale blir at den skal vurderes på nytt etter ei tid. I dag blir uføretrygd beregnet som pensjon, du får framberegnet inntekten du hadde siste år før du ble ufør, fram til du blir 67.

Så blir uføretrygda beregnet av de 20 beste åra og du får det samme i alderstrygd når du blir 67, som du har i uføretrygd. Nå skal uførestønaden beregnes etter samme prinsipp som attføring og rehabilitering, 66 % av inntekten i de tre beste av de 5 siste år før du ble ufør. Det er kompensasjon for inntektsbortfall, ikke en varig pensjon. Da skatter du også som lønntaker,

ikke som pensjonist. Honnørbillettene forsvinner nok også.

Ikke lenger legens avgjørelse

I dag er det din faste lege som vurderer din funksjonsevne på medisinsk grunnlag. Trygdekontoret kan overprøve dette med sin trygde lege, men det er fortsatt på medisinsk grunnlag. Denne medisinske vurderingen av funksjonsevne blir fortsatt en nødvendig forutsetning for uførestønad, men ikke tilstrekkelig. Den endelige avgjørelsen skal nå tas av NAV etter en arbeidsevnevurdering. Etter min mening er det ganske klart at en slik vurdering av en saksbehandler vil bli mye mer skjønnsmessig og styrt etter budsjett og politiske konjunkturer enn en ren medisinsk vurdering.

Ikke lenger pensjonistskatt

I dag har uførepensjonister lavere bruttoskatt, de omfattes av skattebegrensingsregelen og har særfradrag. De betaler 3% i bruttoskatt, mot 7,8% for lønntakere. Skattebegrensingsregelen betyr at du ikke betaler skatt av ei nettoinntekt på 104600 i 2007. Med minstepfradrag på 26 % som pensjonist, betyr det at du kan tjene 141.300 kroner skattefritt. I tillegg skjermes du for full beskatning opp til ei inntekt på om lag 229.000 på grunn av regelen om at du aldri skal få mer enn 55 % skatt på en inntektsøkning. I tillegg har uførepensjonister et særfradrag på 19.368 kr ved mer enn 2/3 uførhet og det halve ved lavere uførhet.

Nå skal uføre skatte som lønsmottakere. Utvalget kompenserer tapet for minstepensjonister og unge uføre. De får økt satsene slik at de får det samme netto. Men det skjer ikke for de som tjener litt mer enn minstepensjon. Derfor ser vi da også at taperne er enslige som tjener fra den nye minstepensjonen til om lag 230 000. Vinnerne er de med god pensjon. Men uførepensjonister flest har lav pensjon, så her er taperne i stort flertall.

Slik er faktisk den nye uførepensjonen enda mer usosial enn den nye alderspensjonen. Utvalgets forsvar for å ta fra de fattigste uføre og overføre til de med en bedre uføretrygd osrer av overklasse. De synes de fattige kommer for godt ut i forhold til inntekten før de ble uføre.

Offentlig uførepensjon?

Utvalget som skal forberede pensjon ved tariffoppgjøret 2009 skal tilpasse offentlig uførepensjon til den nye uførepensjonen. Det blir ikke lett. Offentlig uførepensjon garanterer 66 % av lønn. Nå får alle 66 % av lønn, men mister skattefradraget.

Skal offentlig ansatte få noe igjen for sin uføredekning må da enten garantien øke til 80 % eller den må gjøres om til en tilleggs pensjon til folketrygda. Da undergraves selve bruttoprinsippet. I tillegg vil taperne bli de med lav pensjon som mister skattebegrensningsregelen.

36 000 mindre i barnebidrag

I dag er det slik at uførepensjonister har et behovsprøvd barnebidrag på 28 100 (0,4G). 6 % av uførepensjonistene har 1 barn og 5 % av dem har 2 barn. Nå skal de over på systemet som gjelder for de som er på attføring, 27 kr. pr dag 260 dager i året, 7 020 i året, ikke behovsprøvd.

Det betyr at alle pensjonister med 1 barn og familieinntekt under 165 000 taper 1750 kroner måneden og alle med 2 barn og familieinntekt under 190 000 taper 35 000 i måneden. Ganske hjerterått å ta fra barn hos de fattigste uføre muligheten til en noenlunde brukbar oppvekst. Utvalget viser til at det faktisk finnes uføre med barn som tjener bedre med barnetillegg enn de gjorde før de ble uføre. Slik kan det jo ikke være, så får det heller skure med barna.

ALDERSPENSJON FOR UFØREPENSJONISTER

Det viktigste kuttforslaget er at også uførepensjonistene skal omfattes av levealderjusteringa. Det betyr at når levealderen øker, så skal pensjonene minskes tilsvarende. I 2050 betyr det 18% mindre i pensjon. Utvalget argumenterer med at de burde vært holdt utenfor, siden uføre faktisk ikke kan velge å jobbe lengre for å unngå tap. Logikken i pensjonsforliket er jo at vi andre kan ta igjen tapet når levealderen øker med et år, ved å jobbe 8 måneder lengre. Dette er umulig for uføre

Likevel ender altså utvalget opp med å la uføre rammes av levealderjustering. De sier at dersom det viser seg at folk jobber lengre, så bør det vurderes på nytt om også uførepensjonistene bør skjermes like mye som gjennomsnittet. Men å unnta uføre fra levealderjustering betyr at 13 av de 28 milliarder som var ment å spare på pensjonsreformen, forsvinner.

Her er altså alle fagre ord om motivasjon for å jobbe lengre og et arbeidsliv der folk er friskere og arbeidslivet inkluderende, borte. Her er det ren straff, en ufør som blir alderspensjonist i 2050 skal miste

18 % av pensjonen sin. Så kan hun håpe at folk flest jobber lengre, så tapet blir litt mindre. Kollektiv straff er vanligvis forbudt.

Det finnes ingen statistikk i dag om utviklingen i levealder for uføre. Men jeg er ganske sikker på at de har svært kort levealder og jeg tviler på at den øker noe særlig. Det er ganske bittert at denne gruppa skal gå ned i pensjon fordi de med lang utdannelse, god økonomi og god helse lever lengre

I tillegg skal pensjonen senkes før levealderjustering. Det er forskjellige modeller, men de gir samme nedskjæring av pensjonene. Nedskjæringen blir på 12, 5 % eller det du taper på at 5 opptjeningsår fra 62 til 67 forvinner.

I tillegg får du ikke lenger full opptjening for de år du går på rehabilitering, attføring eller midlertidig uføretrygd. Her vil pensjonen bli beregnet ut fra stønaden, ikke tidligere inntekt slik det er i dag. 3 år på midlertidige tiltak betyr et tapt opptjeningsår.

Konsekvensen blir senket alderspensjon med om lag 30 %, enda mer for de med kort opptjeningstid. Og dette er 30% nedskjæring på ei gruppe som stort sett har ganske lav pensjon fra før og en yrkeskarriere som gjør at de har lite å tære på som pensjonister.

AFP og uføretrygd

Et av utvalgets oppgaver var å sørge for at det ikke ble for attraktivt å gå på uføretrygd i forhold til AFP. Der har de gjort jobben sin. Denne uføredekningen er enda verre enn ny AFP.

NEI TIL KLASSELOV

Vi har vært vant til en utvikling der velferdsordningene jamner ut de skjevhetene vi har ellers i samfunnet. Vi har vært likere som pensjonister og uføre enn vi var i arbeidslivet.

Pensjonsreformen og forslag til ny uførepensjon gjør det motsatte, den øker forskjellene når du går ut av arbeidslivet.

Spesielt stygt er det å legge stein til byrden for de som er syke eller utslitt. Klasseskille ved sykdom har vært utenkelig for arbeiderbevegelsen og alle som har stått på velferdssida i samfunnsdebatten. Nå innføres det som prinsipp i den nye folketrygda. Og den innføres av de som burde ført arven fra folketrygdens fedre videre.

NÅR?

Planen er stortingsmelding til jul og Stortingsbehandling før påske 2009. Deretter går de løs på de offentlige pensjonene. Pensjonskampen er ikke over, det blir ikke mulig å unngå den ved valget i 2009, slik de gjorde i 2005.

Globaliseringskonferanse i Oslo

Av: Kai Christoffersen

Meget bra konferanse med mangspennende tema for enhver smak

Den 6. til 9. november ble Globaliseringskonferansen arrangert og Øivind Wallentinsen og Kai Christoffersen deltok på deler av denne. Konferansen består av nærmere hundre stormøter, debatter og seminarer og er spekket av gode kulturopplevelser med alt fra konserter til bokbad og aksjonsverksteder. Øivind og jeg fordelte forskjellige møter mellom oss, slik at vi fikk størst mulig utbytte av de to dagene vi hadde satt av til Globaliseringskonferansen. Torsdag var det åpning av konferansen hvor vi deltok sammen i Kongressalen på Folkets Hus. Åpningsmøte handlet om Norge som oljemasjiner med under tittel; klimaversting eller solidarisk oljeleverandør?

Ingeborg Gjørum fra Natur og ungdom, gjorde en meget god jobb som innleder, selv om jeg ikke var helt enig med henne i sin fremstilling. Heidi Sørensen representerte regjeringen og kommer også fra Natur og ungdom, mens industrien var representert med Sigbjørn Aanes fra OLF og en fisker som ikke er verdt å trykke navnet på.

Torsdag startet med film av Erling Borgen som innledet med sin opplevelse av Statoil og så viste filmen: "I skyggen av Statoil"

I sin innledning tok han for seg de mange korrupsjons saker som Statoil har vært innblandet i og den korrupsjonen som er i mange av de landene hvor Statoil opererer. At bedrifter som Kværner kunne ta kontrakter på Guantanamo basen på Cuba burde også være større gjenstand for diskusjon i Norge. Med 700 ansatte i arbeid på basen, så kan ikke ledelsen si at de stort sett holdt på med vedlikehold og klipping av plen. Det skal være usedvanlig store mengder med plen for å sysselsette 700 personer med dette!

Kværner i samarbeid med det amerikanske oljeselskapet, Willbros, hadde mellom 1998 og 2004 ansvaret for driften av fangeflyene på Guantanamo basen, til støtte for "Enduring Freedom". Det var disse flyene som fraktet fangene til Guantanos fangebur.

Nå er det på tide at Kværner og Kjell Inge Røkke selv forteller den hele og fulle sannheten om hva selskapet egentlig har drevet med på Guantanamo Bay, sier Erling Borgen!

Selve filmen tar for seg Aserbajdsjan og Statoil sin virksomhet i verdens mest korrupte stater. Vold er en del av den politiske hverdagen. Media er kneblet. Landet styres av en liten, styrtrik elite som tjener godt på de enorme olje- og gassforekomstene i Det Kaspiske hav. Oljeverdiene er anslått til minst 800 milliarder kroner

og gass-rikdommene skal være av eventyrlig størrelse.

Selskaper fra hele verden har gjort kur til regimet for å sikre seg en del av det svarte gullet.

Statoil skryter av sitt samfunnsengasjement, etiske standarder og nulltoleranse i forhold til korrupsjon. Likevel sier de ingenting når regimet de investerer i forfalsker valg, mishandler opposisjonelle og nekter folket dets demokratiske rettigheter.

Erling Borgen fortalte for fullsatt Folkets hus om Statoils engasjement i verdens mest korrupte land.

Malalai Joya har fått tilnavnet; verdens tøffeste kvinne for sitt engasjement i Afghanistan.

Hvor store overgrep er vi villige til å overse, for å tjene milliarder i korrupte og brutale land?

Etter denne tankevekkende filmen var neste post på programmet "Krigen i Afghanistan" med først et formøte for å få innsikt i de faktiske forholdene og deretter stormøte. Som innleder var blant annet den tøffeste kvinnen i Afghanistan; Malalai Joya.

Hun er født i 1978, bare noen dager før president Daoud Khan ble drept i ett militær kupp og ett år før sovjet invaderte Afghanistan på julaften 1979. Levde mange år i flyktingleire i Pakistan og Iran, før hun som 20 åring vendte tilbake og tok opp kampen mot Taliban som leder for en kvinneorganisasjon i de to vestlige provinsene Herat og Farah.

Hennes poeng er den undertrykkelsen som skjer i landet og som har blitt ennå verre med krigen. Taliban var nær utslettet, men fikk sterk grobunn når Afghanistan på nytt ble angrepet. Den krigen som føres i landet nå er ingen krig for fred. Dødstallene stiger. Det blir flere selvmordsbombere – noe som ikke eksisterte i Afghanistan tidligere. Mange kvinner begår selvmord, og de lyspunktene som vestlige medier forsøker å fremstille ser ikke andre i landet.

Meget spennende tema som ga saken flere perspektiver å forholde seg til. Jeg håper og tror at Globaliseringskonferansen blir prioritert av flere tillitsvalgte og spesielt ungdommen vil jeg oppfordre til deltakelse til neste år, og jeg blir gjerne med som reiseleder.

Strømgjennomgang STAMI

Av: Terje Hansen, HMS Utvalget

Rapport fra dagsseminar om strømulykker og helse

Den 6. november var jeg på seminar om strømulykker og helse som ble arrangert av Statens Arbeidsmiljøinstitutt. Det var 92 personer på seminaret. Mesteparten fra forskjellige bedriftshelsetjenester. Seminaret startet ved at Lars Ole Goffeng, forsker / psykolog og Bo Veierstad, overlege som jobber ved STAMI holdt innledning på hva er strøm og skade mekanismer. Det som var interessant og lærerikt er hvordan kroppen reagerer ved strømstøt og strøm gjennomgang i kroppen. Det som er mest "kjent" er forstyrrelser på hjerterytmen.

Neste foredragsholder, Gunnar Vanberg, overlege som jobber ved St. Olav Hospital snakket om helseeffekter ved strømskader. Han snakket om de skader kroppen kan få ved strømgjennomgang. Utfordringen for helsepersonellet er å stille rett diagnose på personer som kommer til sykehuset etter en hendelse. Du har de synlige skader og det du ikke ser av indre skader som kan være alvorlige. På St Olav Hospital jobbes det med å få satt opp de rette retningslinjer som helsepersonell skal bruke fra de reiser ut og henter pasient til full sjekk på sykehuset før en utskrivning og eventuelt oppfølging av pasient ifm senskader.

Det tredje gikk på senfølger etter strømskader med fokus på nervesystemet.

Endre Sundal fra yrkesmedisinsk avdeling ved Haukeland Sykehus fortalte om pasienter de har hatt inne til undersøkelse etter en strømulykke. Det var flere tilfeller på senskader av forskjellige arter på alle pasienter. Konklusjon etter dette foredraget er at personer med strømskader MÅ ha oppfølging over tid / år pga senskadene.

Fjerde foredraget gikk på forebygging og oppfølging ifm strømulykker hvor det var

Goffeng og Veierstad som fortalte om dette. Det de snakket om her var hvordan en kunne forebygge ulykkene. I den forbindelse er det viktig at alt rapporteres inn av hendelser. Det gjøres ikke. Skal vi forebygge så må det læres av feilene som oppstår.

Ved oppfølging når ulykken har skjedd så ble det poengtert igjen at det er viktig å ta kontakt med lege/sykehus.

Femte foredrag tok for seg når ulykken har skjedd. Det som ble sagt er om overvåking og behandling av strømskadede forbedres gjennom samarbeid med helsevesenet og elektrobransjen? De som snakket om dette var Gunnar Vangberg, overlege fra St.Olav, og Lise Hegvik og Rolf Andersen fra Trondheim Energi. I forhold til det de har vært borti sammen ifm ulykker er at det blir felles prosedyre og behandling i helsevesenet i Norge.

Viktig at det er bevist gjøring på personell som jobber med strøm hva konsekvensen er hvis en ikke jobber trygt og sikkert.

Siste foredrag tok for seg hva myndighetene kan gjøre for å kvalitetssikre helsevesenets behandling av strømskadede. Torbjørn Hoffstad, avdelingsdirektør i Direktoratet for sikkerhet og beredskap fortalte om samarbeidet direktoratet hadde med helsemyndighetene.

Min oppsummering av dette seminar er at alle skal ha respekt for strøm i forhold til hva skader kroppen vår kan få ved strømgjennomgang. Viktig at myndigheter innen faget og helsevesenet jobber fortsatt tett sammen om hvordan vi skal forebygge og hva vi må gjøre med personer som har fått strømskader. Hvis noen er interessert så har RELE foilene til det som ble vist på seminaret.

Årets Julemøter i Haugesund og Stavanger

Av John Helge Kallevik

Årets julemøter i Haugesund og Stavanger ble godt besøkt med god stemning, god mat og drikke. Medlemmene så ut som de trivdes.

Mange medlemmer møtte frem

Rundt 150 medlemmer møtte frem på julemøtene, med rundt 100 i Stavanger og 50 medlemmer i Haugesund.

Dette tiltross for at mange bedrifter holder sine julebord samtidig. Det er ikke til å unngå at det blir møtekollisjon.

Takk til alle medlemmene som stilte opp på julemøtene.

Informasjon fra fagforeningen ved leder Øivind Wallentinsen.

Ved hvert julemøte holder leder av fagforeningen informasjon om dagens utfordringer for medlemmene, tillitsvalgte og klubber, og de politiske utfordringer for fagbevegelsen.

1. Tekniske kurs:

Fagforeningen vil i 2009 avholde et eller flere tekniske kurs for medlemmene. Kursene avholdes i samarbeid med opplæringskontoret.

Det første kurset er planlagt i februar, nærmere bestemt i uke 8. Dette er et uke kurs og et modulkurs for elektrikere som vil ta deler av teori til automatiker fagbrevet.

Temaene på kurset:

Dag 1: PLS – reguleringsteknikk

Dag 2: PLS – reguleringsteknikk

Dag 3: Frekvensomformere – transmittere – DP – celler – flowmålere

Dag 4: Styringer – start apparater og vern – sikkerhetsbrytere og nødstop – nullspenningsutløsning

Dag 5: Industriell måleteknikk måling av trykk – nivå – flow og temperatur

Vi håper medlemmene stiller på kurset. Skulle det bli stor pågang kan det bli flere kurser utover i 2009.

2. Bransjestatistikk

Det er avtalt bransjestatistikk i landsoverenskomsten. Det er

første gang denne blir offentliggjort. For Haugalandet er det innlevert statistikk fra 7 bedrifter med 130 årsverk og med en snittlønn på kr 205,- pr time.

I Stavanger er det innlevert fra 21 bedrifter med 303 årsverk og med en snittlønn på kr 210,- pr time.

Det er begge plasser mye å gå på men allikevel bra å få noen tall. Tillitsvalgte må be om kopi av statistikken for å sjekke ut lønnsnivået i bedriften og forhold til andre bedrifter.

3. Økonomisk krise

Det vil måtte forventes at det blir mange problemer fremover med mindre arbeid og fare for både oppsigelser og permitteringer. Det er viktig at klubbene samarbeider og at fagforeningen får melding tidlig slik at de rette tiltak kan iverksettes. Det er like viktig å gi melding for de som har mye og for de som har lite å gjøre.

Det er vedtatt å avholde kurser for medlemmer og tillitsvalgte som gjør tillitsvalgte i stand til å møte både omstilling-er, virksomhetsoverdragelse, permitteringer og oppsigelser.

4. Tjenestedirektivet

Kampen mot implementering av tjenestedirektivet fortsetter selv om regjering har vedtatt å implementere tjenestedirektivet i det norske lovverket.

Arbeidet fremover er å få utsatt beslutning til etter LO kongressen.

Medlemmene må følge med og om det kreves stiller i en politisk streik mot tjenestedirektivet. Et tjenestedirektiv som er det direktivet som mest handler om mennesker og deres lønns- og arbeidsforhold. Faren for sosial dumping er klart tilstede.

5. FKE – Forskrifter for elektrofagfolk

Leder tok til ordet for at medlemmene leverer anlegg som de kan være stolte av og er i henhold til de forskrifter som gjelder. Leder viste et bilde av et provisorisk skap fra Frakkagjerdet Barneskole som overhode ikke var etter forskriftene. Direkte berøringsfare og livsfarlig for ukyndige.

SUDOKU nr. 4-2008

Rett løsning sendes innen den 20. februar 2009 til Rogaland Elektromontørforening, Lagårdsveien 124, 4011 Stavanger.

Vinnere av Sudoku i Samleskinnen nr. 3-2008 ble:

Jostein Rygg

Tungenesv. 52, 4070 Randaberg

Vi gratulerer og Flax-lodd er sendt!

1	3		2		4	6		8
	9		1					5
			3	8		2	7	
		1	5	4		3		
		4		6			1	9
			7					
	7		9	2		1	8	
6				3		9		
2	5	9				7	4	

Ditt navn og adresse: _____

Telefon / mobil: _____

Medlemmene anbefales så sterkt som mulig til å ikke bare sjekke og tilkoble varmekabel gjort av ufaglærte. Dette er ulovlig. Varmekabel som er lagt av ufaglærte og det ikke foreligger samsvarserklæring kan kreves reinstallert.

Hjelpere og lærlinger skal være i synbar og hørbar nærhet og skal derfor ikke arbeide selvstendig. I revisjon av FKE vil spørsmålet om ansettelsesforhold bli et kamp spørsmål. Vi krever at elektrikere skal være ansatt i samme selskap som installatøren. DSB vil at ansettelseslignende forhold kan godtas. Vi er redd for en utvikling hvor elektrikere blir kontraktører. Dette vil gå på el sikkerheten løs.

Det vil også bli et spørsmål angående utenlandske bedrifter og godkjenning av disse.

6. Arbeidstidsordninger og NHO

NHO og deres medlemsbedrifter har kjørt en aktiv kamp for å nekte medlemmene gode arbeidstidsordninger. Gode arbeidstidsordninger som gjør at fritiden kan tas ut med familien. Vi har mange år kjempet for gode ordninger, blant annet 12 – 16 og 14 – 21 ordninger. Disse ordningene krever arbeid på søndag. Kravet er nedsatt ukentlig arbeidstid for å få til gode ordninger. Dette kravet er ufravikelig fra medlemmene, tillitsvalgte og landstariffkonferanser.

Mange medlemmer har gått på 7,5 timers dag på blant annet Aukra med bakgrunn i den kampen NHO kjører mot oss.

Alikevel er det medlemmer som melder seg ut av EL & IT Forbundet som om det er forbundets feil at de ikke får gode ordninger. Dette må bero på en stor misforståelse. Hvis medlemmer er uenig så må en ta opp sakene i klubbene, fagforening og forbund og ikke støtte opp om kampen fra arbeidsgiverne, da blir vi som forbund svekket. Det er medlemmene som er vår styrke.

7. Bortsetting av arbeid – Aker Elektro setter bort 70 000 elektroarbeidstimer i Egersund.

Aker Elektro har satt bort 70000 elektroarbeidstimer til et polsk selskap, Aramex.

Dette har de gjort uten avtale med klubben. Da partene ikke ble enige om en anleggsavtale valgte bedriften ensidig å sette ut dette arbeidet. Det er en riser modul til GjØa plattformen som skal bygges i Egersund.

Det har vært flere medlemsmøter på Stord hvor dette tema har vært i fokus. Medlemmene er sterkt i mot at bedriften setter bort dette arbeidet. Fagforeningene i Hordaland, Sogn og Fjordane støtter opp om medlemmenes kamp.

8. Årsmøtene i klubbene

Klubbene skal avholdes innen utgangen av februar 2009.

Det er viktig å fastsette datoen og avholde årsmøte for valg av tillitsvalgte.

9. 100 års jubileumet

100 års jubileumet skal feires i Stavanger på Atlantic Hotel 21. mars 2009. Medlemmene oppfordres til å melde seg på innen fristen 20. desember. Medlemmer som er på reise og har vanskelig for å vite om de er på jobb eller ikke. For de som ennå ikke vet noe om det bes om å gi melding til bedriften at de vil melde seg på 100 års jubileet. Skulle det vise at en allikevel blir sendt på jobb, og har meldt seg på, vil en få pengene igjen hvor en dokumenterer at en ble sendt på jobb.

100 års jubileumsfesten ble profilert

På begge julemøte ble 100 års jubileumsfesten 21. mars 2009 markert. Det ble markert med banner og plakater på julemøtene.

10. LOs medlemsdebatt

Styret behandlet saken fredag 5. Desember og anbefaler medlemmer å delta i debatten. Uavhengig av gjennomslag eller ikke er det viktig å delta. Medlemmene anbefales å sende inn to saker:

1. 30 timers arbeidsuke for pendlere
2. Reservasjon mot EUs Tjenestedirektiv

Deltakelse kan skje enten med å sende forslag i papirform, SMS eller på internett. www.lo.no - Gå til debatten!!!

Gaver

Som alle år stiller bedriftene, grossistene, fagforeningen og samarbeidspartnere opp med gaver. I Haugesund måtte det trekkes gang nr 2 da alle fremmøtte allerede hadde vunnet. I Stavanger var det så mange gaver at det kun var 6 som ikke vant.

Denne gang er det verd å nevne at velferden på KEP 2010, Kårstø, støtte arrangementet med 1000 kr. Dette takket være tillitsvalgte i Aibel sin innsats.

Gaver gitt fra:

Haugesund:

Fenalår fra fagforeningen, Sparebank 1 Sr Bank i Kopervik, Sparebank 1 SR Bank i Haugesund, Onninen, Elektrosandia, Ahlsell, Siemens Instalation, Aibel, Jatec, First Elektro, Helgevold Elektro (Frakkagjerdet).

Stavanger:

Teknisk Bureau, YIT Stavanger, Siemens Stavanger, Runestad Elektro, Karl Øvestad, Sinus Elektro, Sandnes Elektriske Forretning, Rønning Elektro, Keppel Norway, HS : Vagle, Sønico Installasjon Forus, Swire Oilfield Services, Carlsens Elektro, Elektrosandia Forus, Onninen, Ahlsell, Compendia, Solar, Stavanger Installasjon, Time Elektro, Jæren Elektro, Elektrosandia Bekkefare, Otra, EL & IT Klubben i Aker Elektro Stavanger, ELKO, Bryne Elektriske og Fabricom.

INVITASJON TIL KLUBBTILLITSVALGKURS:

“Mer etterutdanning til flere”

Under mottoet, “Mer etterutdanning til flere” arrangerer EL & IT Forbundet i samarbeid med fagforeningene dette kurset over hele landet. Forbundet vil være representert på kurset.

Målgruppen for kurset er klubbstyret og medlemmer i opplæringsutvalg/ forhandlingsutvalg.

Kurset er også en glimrende anledning til å få orden på klubbarbeidet generelt.

Vi inviterer minst to fra hver klubb. Utdanningsutvalgene i fagforeningene er også invitert, om de ikke allerede er representert gjennom klubben

Tid: Kurset arrangeres i tre økter, med henholdsvis to og to dager og tilslutt en dag

Første samling: 4. og 5. mai 2009

Andre samling: 8. og 9. juni 2009

Det er en forutsetning at de samme personene deltar på alle øktene.

Tema og innretning:

Kurset har en generell tilnærming til det å jobbe med etterutdanning i klubbene. Vi tar for oss hovedemnene, planlegging,

gjennomføring og oppfølging. I mellomperioden skal det jobbes internt i klubben med kartlegging, planlegging osv.

Sted: Stedet for kurset er ikke bestemt, men blir sentralt i Rogaland. Det legges opp til at alle skal bo på hotellet hvor kurset avholdes.

Økonomi: Kostnader for den enkelte vil bli dekket i sin helhet

Påmelding

Påmelding skjer til fagforeningskontoret pr. E-post eller fax. Påmeldingsfristen er 15. April 2009. E-post: firmapost@rele.no eller Fax: 51 84 04 80

Kontaktpersoner:

John Helge Kallevik, Rogaland Elektromontørforening
jhkallevik@rele.no tlf. 908 97 701

Egil Willy Kristensen, Rogaland Elektromontørforening
kristensen@rele.no tlf. 908 97 702

Dag Langer Andersen, EL og IT Forbundet
dag.langer.andersen@alogit.no tlf. 916 24 742

Invitasjon til kurs I Styringer, reguleringsteknikk, PLS etc.

Kurset skal avholdes I Lagårdsveien 124 fra 16. – 20. Februar 2009.

Kurset er beregna for de som vil ha litt mer kunnskap I disse fagområdene, I tillegg er det også en del av pensummet som en elektriker må ha for å kunne ta teorien som automatikker. Alle som er medlem av Rogaland Elektromontørforening kan søke.

Kostnad – alle som søker må søke egen bedrift om å dekke kostnadene, som er kursavgift, materiell, lønn, transport og eventu-

ell overnatting, samt få en bekreftelse på at bedriften gir fri. Dette kan tillitsvalgte hjelpe til med. De som får avslag fra bedrift om dekning av kostnader vi fagforeningen finne løsninger og I ytterste konsekvens dekke kostnadene, forutsetningene for dette er at det foreligger et skriftlig avslag fra bedriften.

Søknadsfristen er 23. Januar. 2009 og søknaden sendes til firmapost@rele.no

Et utdrag av innholdet i kurset:

1. dag PLS

- Innføring i PLS
- grunnleggende virkemåte
- programmering PLS
- simulatorprogram PLS

2. dag PLS

- oppsummering fra 1. dag
- praktiske eksempler for anvendelse av PLS
- oppgaver

3. dag Regulerings- teknikk

- Pådragsorganer og forstillingsmekanismer
- reguleringsventiler
- prinsipiell virkemåte frekvensformere
- regulering av turtallet til tre-fasemotorer
- EMC-direktivet
- oppgaver

4. dag Regulerings- teknikk

- Blokkskjema hastighetsregulering
- egulering av klima og ventilasjonsanlegg
- nivåregulator
- flow
- temperatur
- trykk
- oppgaver

5. dag

- elsikkerhet
- forskrifter
- eksempel prosessanlegg
- oppgaver
- avslutning
- kursbevis

Hjemmeside Rogaland Elektromontørforening: <http://www.rele.no/>
Hjemmeside EL&IT Distrikt Rogaland: <http://www.elogit-rogaland.org/>